

flordecard

Sant Llorenç des Cardassar * Agost-setembre del 2005 * núm. 329

Noemi Galmés Ramírez

18.06.05

Campiona de Balears

17.07.05

Campiona d'Espanya de bot i paral·leles

Subcampiona a la general

Serà la nostra atleta?

La rotonda

El titular d'aquest editorial podria induir a confusió, ja que a Sant Llorenç n'hi haurà cinc, de rotondes, i no especificam de quina d'elles es tracta, però si feim cas dels comentaris de la gent el dubte desapareix tot d'una, perquè de les altres quatre gairebé no se'n parla. Ens referim, és clar, a la de la sortida del poble anant a Manacor.

Efectivament, n'hi ha molts de comentaris, i gairebé cap és positiu. Nosaltres intentarem resumir-los plantejant alguns d'ells en forma de preguntes, les mateixes que es fan molts de llorencins i probablement també d'externs que es veuen obligats a passar-ne.

El primer: per què s'ha fet una rotonda si en el projecte inicial no n'hi havia? Segons la còpia de què disposam només hi havia d'haver rotondes a les carreteres de Son Servera -en els morers- i d'Artà, mentre que a la de Son Carrió es contemplaven diverses possibilitats i a la de Manacor un encreuament semblant al de Vilafranca. Pensem que, normalment, tot el que no estigui en el pressupost és considerat com un extra; si és així, què haurà costat de demés aquesta rotonda?

El segon: si al final es decidiren per una rotonda, per què l'han feta a l'indret més malplà -i per tant, car- de tots? La gent, que sol esser malpensada, s'imagina que ha estat per facilitar l'accés a la gasolinera, que no oblidem que és l'única que hi haurà entre les de Vilafranca i Artà o Son Servera. Una gasolinera regentada per una societat de la qual n'és accionista Antoni Pasqual, el Conseller executiu encarregat de les obres públiques del Consell de Mallorca.

El tercer: pel que hem vist arreu de Mallorca, aquesta rotonda serà la que causarà major impacte ambiental de totes les que afecten les variants de carreteres de l'Illa. Segons els nostres càlculs -fets sense mirar gaire prim- hauran estat necessaris devers 50.000 m³ de terra per a la seva construcció, mentre que si s'hagués fet cent metres enfora -tant cap a un costat com cap a l'altre- el terrenys haguessin estat molt més plans. D'aquesta manera hauran atracat la costa al poble, però no l'hauran eliminada.

El quart: no tenim constància de què cap estament polític local hagi plantejat queixes o dubtes ni hagi demanat explicacions sobre la rotonda, ni del govern ni de l'oposició. Que és, que estan d'acord o que no tenen dret a dir-hi res?

Sigui com sigui, consideram que els comentaris de la gent i el dubte que planteja la rotonda són més que raonables, pel que seria desitjable una major transparència a l'hora de prendre aquestes decisions. Esperem que aquesta transparència sigui major a l'hora de presentar els comptes.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Correu electrònic: flordecard@wanadoo.es

Telèfon: 971 569119

Publicitat: Ignasi Umbert: 670 355462

Agost-setembre del 2005.

Número 329

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

Ignasi Umbert

Col·laboren

Guillem Pont	Noemi	Portada
	Noemi Galmés	4
	Entrevista virtual	8
	Lliçons de coses	32
Josep Cortès	Espipellades	3
	Tal dia com avui	11
	Ciclisme	14
Galmés/Pont	Enrèvolant	6
Joana Domerge	Tramudança	7
	Pere J. Santandreu	16
Cecili Buele	Contra la violència	9
Maria Caldentey	Els malnoms	10
PSM	Llengua i identitat	11
S'Arrual	Pregó	12
Ramon Rosselló	Història	18
Auditori	Xisco Garrido	19
Antoni Sansó	Antoni Clavé	20
Nicolau/Simonet	Demografia	21
Margarida Fiol	Pàgina infantil	22
	El conte d'Andersen	23
Pau Quina	Més enllà del batiport	24
Ignasi Umbert	Esports	25
Crom el Nòrdic	Filosofia	26
Miquel Jordan	ELA	28
Joan Roig	Tertúlia de cafè	29
Xesc Umbert	El temps	30
Isabel Nicolau	Comptabilitat	
	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

Això de què es països més pobres del món hagin de fer donatius (petroli, aliments, tendes de campanya, medicaments...) an ets Estats Units per lo de Nova Orleans me pareix immoral.

M'ha fet recordar de quan es metges ja cobraven de s'estat i seguien rebent presents d'es malalts més pobres -es rics no solien donar mai- i fins i tot continuaven cobrant ses iguales per proporcionar uns serveis que per llei havien de ser gratuïts.

I això que ses majors companyies petrolieres, alimentàries i farmacèutiques són nordamericanes! Però se veu que si n'enviaven per ventura no cobrarien...

No és ver que facin sa rotonda de s'entrada des poble en es lloc més malplà -i car- de tots per facilitar s'accés a sa gasolinera.

Ja estam que es qui comanda en es Consell en té part, però això no hi res que veure. La fan allà perquè... O sigui... Es cas és que és un indret... En una paraula... En fi... I ja està dit tot. No és ver?

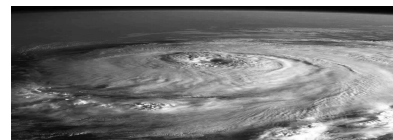

Es mes passat va sortir en es diari una notícia que deia que un primer ministre va passar ses vacances a un xalet de Mallorca de més de 200 quarterades (no especificava que fos sa finca, sinó es xalet). També deia que tenia una piscina de 12 metres i que en es seu país el criticaren perquè tant de luxe no estava a s'abast de tothom.

Dic jo que a un xaletarro com aquest hi devia haver qualcú més i, per tant, era normal que sa piscina no estàs a s'abast de tothom: només hi estava d'es primers que arribassin! I és que una piscina de 3 x 4 metres pareix un poc petita per una casa tan gran.

I tornant a lo de Nova Orleans, que no podria esser que sa política d'es nordamericans tengués un poc de culpa en lo de formar-se tants de fiblons per aquella zona? No oblidem que són ells es qui més contribuïxen a s'encalament de sa Terra i que es canvis tan sobtats a ses distintes capes de s'atmosfera qui sap si poden afavorir sa formació de fenòmens extraordinaris.

Na Rosa Estaràs, vice-presidenta des Govern Balear, està d'acord amb sa proposta plantejada per sa directora de s'Institut de sa Dona segons sa qual s'haurien de posar multes a tots es qui van de putes.

Si aquesta idea prospera i se duu an es Parlament, m'han informat que un grup d'alts càrrecs des Pepé presentarà una esmena parcial perquè sa llei no tenguí caràcter retroactiu, no fos cosa que per lo des Rasputín encara s'haguessin de gratar sa butxaca.

Ses dues regidores llorencines des Pepé han proposat que es Govern Central compri sa Punta de n'Amer, perquè es un paratge molt important que s'hauria de protegir així com toca. Així, si es Govern del PSOE diu que sí s'apuntaran un *tanto*, i si diu que no tendran una excusa per donar-li branca.

Ja estam que quan hi va haver sa moguda de Sa Punta cap d'elles va moure un dit per fer-li costat, però sempre és bo que s'apunti més gent a sa causa ecologista, que en cel cel fan més festa per un pecador penedit que per un sant de tota la vida.

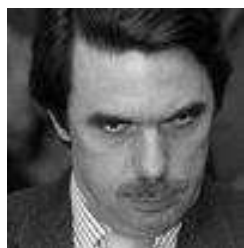

En vista de s'èxit d'en Fernando Alonso en es campionat del món de Fórmula1, ets ajuntaments de Sant Llorenç i Montuïri han acordat construir un circuit de carreres entre es dos pobles.

De moment ja han asfaltat ses *xicanes* i a l'instant estarà llesta tota sa pista.

Un jutjat d'ets Estats Units està celebrant un judici per dirimir si a ses escoles han d'ensenyar ses teories d'en Darwin o ses de sa Bíblia, en relació a sa creació/evolució de s'homo.

Jo, si va dir ver, me decantaria per ses d'en Darwin, perquè no pot ser mai que Déu hagi creat un homo tan turmàs com en Bush. No pot ser mai.

Es profeta de s'Antic Testament José María Aznar assegura que si s'aprova s'estatut d'autonomia de Catalunya, a Espanya hi cauran set plagues pijors que ses d'Egipte i que hi haurà un canvi de règim d'aquells que no se'l treuen tossint.

Na Rosa Estaràs diu que IB3 és es canal de televisió amb més qualitat d'Espanya.

En Bono resa a sa Mare de Déu d'es seu poble perquè es catalans no aprovin s'Estatut i en Maragall resa a sa Moreneta perquè l'aprovin.

Vénga, qui en dóna més? Au, que pareix que se proven a veure qui diu sa pardalada més grossa.

Na Noemi Galmés, la nostra atleta

Guillem Pont**Vaig néixer dia 20 de gener de l'any 1996****El meu pare és en Miquel Galmés i ma mare és na Maria José Ramírez. Som dues germanes i jo som sa petita****Vivim en es carrer de Sant Miquel, número 22****Vaig veure aquest deport i me va agradar**

Són algunes de les contestes que fa sense pensar gaire, però sense deixar de cercar, amb la mirada, l'aprovació dels seus pares.

Després, de mica en mica la conversa es va ampliant; tant en Miquel com na Maria José intervenen per ampliar o matisar les intervencions de na Noemi a l'hora que ella se desinhibeix de la timidesa i s'aixeca per anar i venir.

Tot va començar quan va decidir apuntar-se a unes activitats extraescolars empeses per l'Ajuntament, en aquest cas psicomotricitat realitzada pel gimnàs Olímpic Cor de Manacor; el mateix on va començar n'Elena Gómez. Llavors na Noemi tenia cinc anys. El mestre, en Joan Socias, li va detectar qualitats i la va convidar per anar a Gimnàstica a Manacor.

Si la cosa va bé les federen per poder anar a competicions.

"Fa quatre anys que hi va -continua en Miquel-, va començar pes nivell més baix, es C, i va ser campeona de Mallorca, després va passar an es nivell A per poder competir a nivell nacional, ara està a sa categoria Benjamí A.

A l'any 2004 ja va competir a nivell nacional, va ser novena de la General, quarta de bot i setena de paralel·les".

Aquí, es desconeixement de la disciplina concreta m'obliga a demanar explicacions.

Na Maria José assenyala que la Gimnàstica Artística Esportiva és composta per un conjunt de quatre proves: paraleles, bot, barra i sol que es puntuen per separat i que després, les puntuacions se sumen que conformar la classificació general.

En Miquel hi afegeix que, cada dos anys canvien de categoria, comencen per Benjamin, després Alevin, Infantil, Júnior i Sénior.

Na Noemi, mestrestant, escolta, participa i sobretot, passeja els ulls com a móres de dreta a esquerra.

"No et pensis, afegeix son pare, ara a sa pre temporada són quatre hores diàries durant sis dies a la setmana... quan ja estan a tò solen fer tres hores i tenen un dia de descans... per això ahir no va venir a sa cicleturistada, ja no podia pus".

Els comptes són bons de passar: entre aixecar-se, berenar, anar a escola, dinar i tornar a escola arribes volant a les quatre i mitja. Després, cap a Manacor s'ha dit!, i de cinc i mitja a vuit i mitja gimnàstica. En arribar a casa, sopar... i ja és hora d'anar a dormir. Ni mirar televisió ni res!

"No sé si m'entens, fas camins a matar, primer l'acompanyam i després l'anam a cercar".

-I s'escola com va, Noemi?**-(arrufa ses espatles i...) -Bé**

"De moment molt bé -arrodoneix sa mare- no mos podem queixar, pot compaginar la mar de bé ses dues coses".

Davall un dels pebreboners bords de la Plaça Nova, na Noemi mostra el cos encongit, potser condicionat per la timidesa i per la por a lo desconegut. Ocupa una cadira entre els seus pares, m'assec a l'altra banda, just a l'enfront i me n'adono que la seva cara sobrepassa l'horizontal de la taula, però el seu fràgil i lleuger cos s'amaga entre la taula i la cadira. De la seva cara en surten uns ulls negres, grossos, desperts -com els de sa mare- i la seva boca mostra un somriure ample i espontani. Va contestant les preguntes directes i després, a mesura que van passant els minuts, va guanyant confiança fins al punt d'aixecar-se i posar-se a jugar amb un infant que coneixia de l'altra taula. Es una nina de nou anys que juga amb un infant petit mentre els seus pares parlen amb una persona desconeguda.

"Ha passat un horabaixa de nervis, no sabia on s'havia de posar" confessa la mare. *"Que és una entrevista?"*, és la primera vegada que s'hi enfronta.

Som na Noemi Galmés Ramírez

"Enguany, en es juny va ser campiona de Balears, i ara en es juliol -dies 15, 16 i 17- en es Campionat d'Espanya, a Sevilla, va ser campiona de bot i paral·lel·les i subcampiona a sa general, i això que hi havia 24 participants..."

-Què sents, quan guanyes?

- (Somriu)

"Alegria a tope, diu sa mare, i llavors vénen ses amigues i li fan comentaris... tot compensa. S'altre dia una amiga seva li va demanar un autògraf, i ella no sabia com sortir-se'n, no se'n sabia avenir: - m'ha demanat un autograf!, deia".

-Quants sou en es gimnàs?

-Vuit nines i dos nins, diu ella, sa meva entrenadora es na Rossi.

"Quan passen a infantil, segueix sa mare, si ets bona pots entrar a la Selecció Balear, i llavors passes una prova per al nivell nacional, on en Carballo determina si passes o no al centre d'Alt Rendiment..."

Davant la importància de les influències assenyalen...

"Homo, sempre hi ha cosetes, ara mateix a sa final de Sevilla, s'entrenadora se va enfadar com una moneia, ella deia que mos havien robat es títol... noltros ho veim però no sabem valorar es detalls, però es que hi treballen cada dia sí, saben quan una cosa es fa bé o no... lo cert és que va guanyar una catalana, i la majoria de jutges eren catalans, i aquí, a Palma, passa lo mateix... n'hi

ha que regentant un gimnàs estant a sa federació... és normal que sa balança tendeixi a tombar cap a ca teva..."

-Qui paga el gimnàs?

"Nosaltres. Sí, no et pensis és un degotís continu, i no ho dic solament per sa benzina i es temps, que hi és, però és que no en surts... que si llicència federativa, que si es seguro, i malles i sabates, que han de ser especials, i xandals i estades... perquè ella va gastos pagats, però ets acompanyants no... diuen que hi ha uns doblers per s'esport base, però noltros no hem vist res mai..."

-Quina pregunta no t'he fet?

-Fins on vols arribar, no?, diu sa mare. A lo que ella respòn sense dubtar, a les olimpíades!

Sí, afegeix son pare, les olimpíades del 2012 eren una bona meta, llàstima que no es facin a Madrid!

I xerram una estona més del món i la bolla mentre na Noemi juga pels voltants de la taula. De tornada a casa el cap dóna voltes... na Noemi, avui per avui, no solament és un projecte familiar sinó que també és un projecte local, vull dir que la comunitat, a través dels seus representants, no se'n poden desentendre del tema.

Tothom sap que, de totes les disciplines esportives, l'atletisme és la més dura i la més desagradida.

Són hores i hores d'entrenament per guanyar uns segons o per dominar un moviment, un gir, del cos. I tot pel propi plaer, o en tot cas per a la meta d'una medalla.

No hi ha expectatives de guanys milionaris com en el futbol, en el tennis o en el golf, l'atletisme és una altra cosa, és l'essència de l'esperit olímpic, el competir per competir i, sobretot, competir contra tu mateix.

A més és una disciplina esportiva de curta durada; el temps passa ràpidament per damunt d'un nedador o d'un atleta... D'altra banda na Noemi té nou anys. Viu la gimnàstica amb esforç, il·lusió i ganes, però després de la infantesa, arriba la pubertat i després la rebel·lió de la joventut... poden passar moltes coses. Però ara per ara na Noemi, representa un projecte sòlid i engrescador... i per si això no bastàs, és nostra, és llorencina.

Parlant amb en Miquel i na Maria José t'adones de l'orgull que senten per les metes que aconsegueix na Noemi, orgull no absent de certs esquits, d'altra banda ben lògics, de desconcert -qui tria?, on van els ajuts?...-

Sí, a vegades bavam per la poesia que recita el nostre nebot, com no han de sentir orgull els pares de la subcampiona nacional, categoria benjamin, de Gimnàstica Artística Esportiva?

Amb tot i amb això, els peus són a terra, el futur s'afronta amb realisme, com diu na Maria José "...poren passar moltes coses, ves a sebre!, però tot és a guanyar: ella s'ho passa bé, a més se sotmet a una dura disciplina que segurament li servirà pes dia de demà...i noltros hem de fer lo que consideram millor per ella..."

Na Noemi, la família "Pastor" ha donat, amb fets i reconeixement extern (nacional) una primera passa.

(I jo he fruit de parlar una estona amb ells, del seu realisme i de la seva discreció. Gràcies a Pere Riera "Torres" que aixecà la llebre).

Es Molí d'en Ferrer

Situat al nord-est de Sant Llorenç, prop de la carretera d'Artà i veïnat de l'escola Mestre Guillem Galmés, dins la barriada que s'anomena son Patró es troba ubicat el molí den Ferrer.

Aquest molí fariner va pertànyer a Guillem Ferrer, a Llorenç Ferrer i posteriorment a Joan Ferrer (padrí d'en Pedro de sa Central) actual propietari i persona que ens ha contat el que recorda de quan el molí era actiu.

En Pedro ens diu que aquest molí deu tenir uns 300 anys i que la seva situació li era molt favorable per a molindre, ja que li entrava el vent de gregal i llevant, el poble anava cresquent i les edificacions s'acostaren al molí, però mai no es va haver d'alçar la torre i va esser el darrer molí del poble que va molindre amb les aspes.

L'estructura de la planta baixa consisteix en tres naus longitudinals pa-

ral·leles a la façana i cobertes amb volta de canó. La nau intermitja al seu centre allotja el volum cilíndric de la torre, amb accés central des de les altres dues. Tradicionalment la nau del darrera s'utilitzava com a espai d'emmagatzament, reservant les dues primeres per vivenda del moliner, en aquest cas i durant aquests anys que contem hi vivien els padrins den Pedro amb els seus fills. Una de les filles era la mare d'en Pedro, que hi va viure fins que es va casar.

El molí tenia mitja quarterada enrevoltant, hi havia moltes figures de

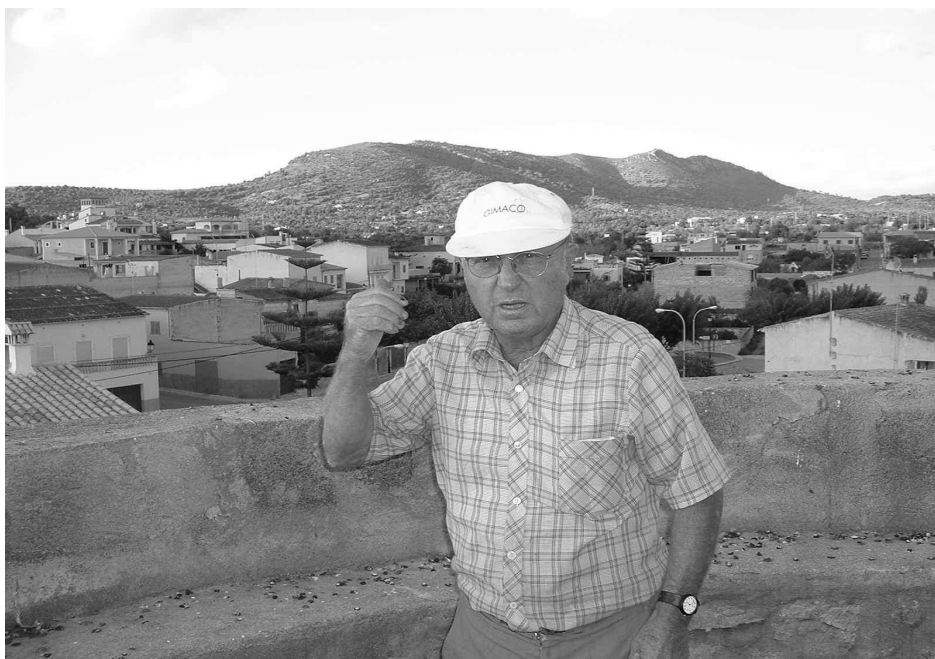
moro, que el fruit l'empraven per engreixar els porcs; també tenien galines per a la casa. En el molí hi havia feina, molien tot l'any, hem de tenir en compte que a totes les cases pastaven, així transcorria la vida al molí els anys 30.

Ens han contat que gent de fora poble que passava per la carretera d'Artà, quan sentia tanta remor (de quan el molí estava en marxa) s'aturava per saber d'on venia aquell renou, i n'hi havia que el fotografiaven.

Nosaltres hem pujat a la torre, fins al terradet del cap damunt on es contempla una bona vista del poble i les muntanyes voltants, pujant l'escala de caragol, per uns escalons gastats, cada escaló té una endinsada, en Pedro ens explica que aquest desgast és degut a tantes i tantes vegades de pujar els homes carregats amb un sac a l'esquena. Ho contem perquè nosaltres ens havíem d'aferrar per la paret per pujar, i ens vàrem imaginar bé l'esforç d'aquelles persones que temps enrera feien aquesta feina.

Hem contat que el molí den Ferrer està prop de l'escola, a la paret d'un costat del molí hi ha unes rajoles amb el nom "Carrer dels mestres", que estan trencades, ens expliquen que alguns al·lots s'hi han espassat la ràbia, o bé per una mala nota o perquè no ho tenien bé amb els mestres.

El molí no ha tengut cap reforma

molt important, actualment no hi viuen, però en Pedro cada dia de l'any acudeix al seu estimat molí. Des d'aquí volem donar l'enhorabona a aquesta família per tenir aquesta edificació tan singular.

Salut!

Antònia Galmés i Aina Pont

ASSEGURANCES
Gili
Nou domicili
C/. Major, 27
C/. Major, 22
Tel. y Fax: 971 56 91 99
07530 SANT LLORENÇ

C/. Gran Via, 42
Tel. 971 83 62 31
Fax: 971 83 67 11
07570 ARTÀ

C/. Eulòria Servera, 121 B
Tel. y Fax: 971 56 43 02
07590 CALA RATJADA

Vetlades en el Molí d'En Bou

Divendres, 28 d'octubre

Lluís Núñez

Enginyer agrònom

Tema: El món de les papallones

Per apuntar-se: Bel Nicolau: 971 838045

Tramudança

Joana Domenge

Oristà és un municipi de la comarca del Lluçanès; és un poble petit i molt pintoresc, on va actuar el grup Tramudança el 16 de juliol, dins el XIII Solc, música i tradició al Lluçanès. Ens hem alegrat de saber que aquest cicle es va cloure el passat 31 de juliol amb un balanç molt positiu, que el converteix en un dels cicles de música tradicional i cultura popular més sòlids dels que s'organitzen arreu dels Països Catalans. Previament a l'actuació, alguns membres de Tramudança dugueren a terme un taller de ball enmig del carrer, per tal de què la gent d'Oristà pogués participar de les músiques i dels balls de Mallorca. Cal dir que el taller fou molt concorregut, amb una mitjana d'unes cinquanta persones que volgueren aprendre i conèixer els nostres balls. S'ha de destacar que dins aquesta XIII edició del Solc hi han actuat 27 grups. Fa dos anys Tramudança ja hi va participar amb una vetlada a Prats del

Lluçanès. Volem dir que per a nosaltres és una gran satisfacció haver pogut participar per segona vegada a aquest cicle. Moltes gràcies a les persones que ho feren

possible i també a tots els amics incondicionals que ja tenim per Catalunya i que són uns grans seguidors de la música i el ball mallorquí.

En Blai, en Rafel i en Xisco... sonadors de jotes i mateixes

En Blai Salom Rigo, que és de s'Alqueria Blanca, sona la guitarra i el guitarró. En Xisco Llull Alzina, que és de Manacor, sona la guitarra i comença a sonar el guitarró. I en Rafel Umbert Salas de Sant Llorenç sona la guitarra.

Alhora que intento ordenar les preguntes i respostes d'aquesta entrevista virtual, escolt el CD núm 1 de "No dona gran cosa més l'agre de la terra", un treball de recerca editat per Tramundança. Entre altres, l'amo en Rafel "de sa Font-pella" i en Rafel Duran deixen anar les seves singulars i potents veus entre sons rítmics de guitarra i guitarró. Resulta una mena de xarop revitalitzador que t'aixeca l'esperit. I sembla ser que no solament afecta la gent d'aquí, d'aquells que els coneixem (coneguérem) o que de petit vam mamar determinades to-nades, sinó que aquest esperit revita-litzador reconegut i assumit, per per-sones d'altres indrets (almanco així ho comentava, de passada l'altra dia, una persona barcelonina). I a la força el pensament havia de derivar cap a aquelles vetlades que passàrem, amb na Caterina, escoltant les cançons, els comentaris i les vivències de l'amo en Rafel, quan venia a ca nostra amb la seva llibreteta d'apunts, per no deixar res a l'oblit. Pens veure, m'imagin, l'expressió de la seva cara que no pot amagar l'orgull, de veure com el seu nét intenta pitjar-li el manat pels mateixos carrerans de la devoció al conreu de les arrels del nostre ésser com a país.

Com va néixer el grup? Per què?

Els tres ens vèiem sovint per sonar una estona "de pagès", som tres amics, no som un grup com a tal, és a dir no som sempre plegats i tampoc no estam tancats a reunir-nos i passar una estona de sonar i cantar amb altra gent que ho faci de la mateixa forma que nosaltres.

Sant Llorenç, s'Alqueria, Manacor... com vos coneguéreu?

Encara que són de tres localitats distintes en Rafel coneixia en Xisco i aquest coneixia en Blai abans de començar a sonar plegats. L'atzar va voler que per Sant Marc de 2003 es trobassen a l'aplec de cantadors, sonadors de ximbomba, xeremies i sonadors de pagès que es fa a Sineu. En acabar de sonar en Blai, en Xisco i en Rafel varen escometre'l i l'hi demanaren si els podria ensenyar a sonar de pagès tal i com havien vist que ell ho feia. D'aquí començà un degotís de dimecres a s'Alqueria Blanca aprenent a fer es batut i ses mudances de les jotes, mateixes i copeos.

Qui va triar el nom i perquè?

Com que no som un grup, tampoc no tenim un nom que ens marqui, això de "sonadors de jotes i mateixes" no és el nom del grup, simplement explica el que feim o el que som.

No vos heu plantejat sonar boleros o fandangos? Per què?

No ens ho hem plantejat perquè llavors ens hauríem de dir "sonadors de jotes, mateixes, boleros, fandangos i altres herbes" i sonaria massa llarg... diuen rient (és broma). No ens ho hem plantejat.

Recordau la primera actuació?

La primera vegada que vàrem sonar fora del lloc on ens vèiem per fer la classe va ser el setembre del mateix any que ens coneguérem a sa Fompella en motiu del primer aniversari de na Maria del Mar, la filla d'en Rafel on curiosament tenguérem balladors i balladores mallorquins i japonesos. La primera vegada que vàrem pujar damunt un escenari va

ser per les festes patronals de Sant Llorenç des Cardassar l'any 2004 convidats per na Joana Domenge del grup Tramundança.

Que se sent quan es puja damunt un escenari?

En ser damunt l'escenari tenim un sentir comú els tres, ens demanam... -Què feim tres "piltrafilles" aquí dalt fent rup a rup a la guitarra? Què hi feim?

Quina és l'actuació "més sonada"?

L'actuació més sonada va ser una on ajudats per sa mistela, ses cançons sortien molt més fresques i en compa-reixien de per tot i més i més... ens vàrem fer un parell de vegades la senya per acabar el ball.

Per què no conta l'eixida d'Alacant?

Convidats per na Joana Domenge de Sant Llorenç des Cardassar, vàrem anar a un aplec de rondalles (l'equivalent a l'estol de sonadors d'aquí) a Biar, Alacant. La rebuda i la gent fou excel·lent i també ho foren els sonadors de la Comunitat Valenciana i Múrcia que hi trobàrem i amb els que vàrem compartir una bona estona de sonar plegats fins

entrada la matinada, a més de passar el dia junts. Va ser molt interessant veure la forta semblança entre el seu estil de sonar i el nostre, així com també l'intercanvi de comentaris entre uns i altres.

Durant la tarda na Joana Domenge féu un taller de ball mallorquí al qual assistiren més de 50 participants el que va fer que durant l'actuació de la nit la plaça quedàs estreta quan va ser el nostre torn d'interpretar les jotes, mateixes i balanguera.

Seguir sonant mentre ens divertiguem fent-ho. No perseguim grans objectius, de fet ja hem arribat a aquesta meta que és el passar una estona agradable de tant en tant sonant les guitarres i guitarrons com s'ha fet tradicionalment pel Llevant de Mallorca.

Quina pregunta no he fet i voldríeu contestar?

Únicament afegir que el que més ens agrada ara que hem aconseguit una certa seguretat amb els instruments i la veu és compartir-ho amb altra gent a aquestes sonades "unplugged" que surten aquí i allà.

El CD, que no para, m'obliga a la mitja rialla al escoltar la Cançó des desbarats recitada per l'amo en Tomeu Brunet i...

*"A un mal fener
mudau-li sa feina
que no hi ha cap eina
que li vagi bé"*

Potser s'ha de plantejar a nivell de curiositat, són sonadors que no han viscut això que en diuen "Mallorca preturística", ni tampoc són músics professionals que, entre altres coses sonin jotes i mateixes, són amics que s'ho passen bé sonant perquè altres ballin, simplement això. Idè?

Quins plans de futur teniu? Per què?

Guillem Pont

Contra la violència masclista

Sense haver sortit de l'ensurt, per l'assassinat a Mallorca d'una dona, presumptament a mans del seu company sentimental, Anna Minissale, ens topam amb una altra notícia colpidora: Ja són 42 les dones assassinades en-guany a l'estat espanyol, -3 a les nostres illes-.

Mª Josefa Rodríguez Fernández ha estat assassinada brutalment pel seu espòs, segons sembla, perquè aquest no suportava que aquella xatejàs amb altres homes per internet! La barreja de les velles passions de sempre amb les noves tecnologies d'avui dia porta els mateixos resultats de sempre, en unes societats marcada-ment patriarcals com la nostra!

Com manifestava a Barcelona el passat mes de juny l'Assemblea de Dones del Primer Fòrum Social Mediterrani: cal no defallir, sinó més totst intensificar encara més la lluita, enfront del model de societat patriarcal instal·lat als nostres territoris, tan fortament marcat per la violència masclista que s'exerceix gairebé pertot arreu contra les dones.

Des del Grup d'Homes contra la violència masclista, creat a Palma fa uns anys, es continua reclamant de les institucions públiques la retallada responsable de tanta despesa pública supèrflua que malauradament es produeix en tantes instàncies.

Que, en canvi, s'incrementi considerablement la destinació de moltíssims més recursos materials, humans i econòmics a resoldre problemàtiques socials com aquesta.

Que qui governa s'atreveixi a fer qualche cosa més que lamentar la malifeta davant els mitjans de comunicació. Això correspon fer-ho a qualsevol persona mínimament decent. A qui governa, emperò, i només a qui governa, li pertoca afanyar-se a destinar-hi i aplicar-hi els recursos públics que administra.

En aquest àmbit, hi esdevenen molt més necessaris que altres tudadis-públiques que es produeixen a balquena. Massa sovint, una ciutadania astorada les ha de suportar tant si vol com si no vol.

Cecili Buele i Ramis

Els malnoms de Sant Llorenç

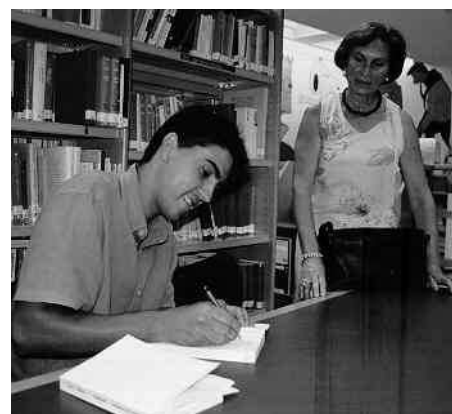
En un món de globalització i pèrdua d'identitats com el que ens ha tocat viure a nosaltres, les mostres culturals, entre les quals, no fa falta dir-ho, hem d'incloure la llengua, cobren una importància cabdal per a la gent interessada a preservar i protegir tot allò que corre el risc de desaparèixer. En el marc de les festes patronals de Sant Llorenç, que també són una mostra cultural, varem poder assistir a la presentació d'un llibre, *Els malnoms de Sant Llorenç*, que, en el fons, intenta protegir una part del nostre bagatge cultural comú, per ventura una de les parts més febles, per tal com té a veure amb la llengua. I és per això que hem de donar les gràcies a l'autor, en Pau Quina, i també a la resta de gent que ha fet possible que el llibre veiés la llum. L'acte va ser presentat pel batle, Mateu Puigròs, i per Guillem Pont, que és qui prologa el llibre.

Un estudi sobre malnoms és sempre interessant, ni que sigui perquè aporta informació sobre la vida de la gent del passat, com ja va remarcar en Pau el dia de la presentació; però en aquest cas és més que això, ja que el seu treball pertany a una llengua, la nostra, minoritzada, i per això mateix, amb més perill que d'altres de desaparèixer. En aquest sentit, hem d'agrair doblement a en Pau l'esforç que li ha suposat fer aquest treball: primer perquè rescata de l'oblit els malnoms abans que desapareguin, la qual cosa va ser

una de les motivacions que el varen fer decidir a realitzar aquesta tasca; i segon perquè, de retruc, fa una tasca de conservació de la llengua a la qual aquests malnoms pertanyen.

La gentada que hi havia a la biblioteca municipal el dia de la presentació evidencia que la qüestió no només interessa als filòlegs o als experts en lingüística, sinó a la gent en general, ja que parla d'un tema que ens és molt proper; no oblidem que no fa gaire anys la gent del poble es coneixia més pel malnom que pel llinatge, i que encara hi ha padrines que s'enfaden amb els seus néts si, en anomenar algú del poble pel malnom, el nét assegura que no sap

de qui li parlen; en aquests casos la conversa sol acabar amb un categòric "No pareixes de Sant Llorenç!" de la padrina en qüestió.

És evident, per altra part, que el llibre quedarà obsolet en més o manco temps, tota vegada que la llengua és viva i, per tant, canviant; i això que no dubtam de l'afirmació d'en Pau quan diu que el treball li ha duit una feinada. Però, com que s'ha publicat, sempre serà una font de consulta per a treballs futurs sobre aquest camp. Si el llibre d'en Pau serveix de consulta a futurs estudiosos voldrà dir que la llengua ha seguit evolucionant, és a dir, continua viva.

Text: **Maria Caldentey Roig**
Fotografies: **Rafel Gómez**

Llengua i identitat

PSM-Entesa Nacionalista

La llengua catalana i la cultura pròpia són uns dels trets més definitoris del nostre país i com a tals així són percebuts tant internament com a l'exterior. Actualment la llengua catalana viu a les Illes Balears un fort procés de substitució lingüística produït per causes d'indole diversa.

La promoció del coneixement i l'ús de la llengua catalana necessita de la decidida actuació dels poders públics i d'una bateria de mesures que abastin tots els camps socials i que se sustentin, evidentment, en un marc legal favorable.

L'ordenament que es desprèn de l'article 3 de la Constitució espanyola pel que fa a la qüestió lingüística, si no es desenvolupa adequadament, estableix una forta asimetria de drets entre les diferents comunitats lingüístiques que integren l'Estat Espanyol. Aquest ordenament, per tant, s'allunya d'altres mo-

dels lingüístics més igualitaris (Bèlgica, Suïssa, Canadà, ...) que sí que garanteixen la igualtat de drets lingüístics entre el seus territoris i els seus ciutadans.

És per això que el nou Estatut ha de completar, desenvolupar i compensar l'actual ordenament lingüístic de l'estat, avançant cap al model plurilingüístic que permeti que la llengua catalana a les Illes Balears, per la seva doble condició de llengua oficial i pròpia, hi tingui un tractament preferent.

Per tant, el nou Estatut hauria de recollir les següents consideracions. La llengua catalana és la llengua pròpia i oficial de les Illes Balears. Tots els ciutadans tenen el dret d'usar-la i el deure de conèixer-la. La llengua catalana serà la llengua d'ús a les institucions i administracions públiques de les Illes Balears. Les institucions en garantiran l'ús normal i oficial, i prendran les mesures

necessàries per assegurar-ne el coneixement i l'ús a tots els àmbits de la societat.

D'altra banda, les Illes Balears establiran relacions de cooperació amb la resta de comunitats de l'àmbit lingüístic de la llengua catalana i, atesa la història comuna, i la cultura i la llengua compartides, podran establir vincles polítics amb la resta de Països Catalans.

La bandera oficial de les Illes Balears serà la reconeguda actualment i les banderes de cada illa seran també oficials en el seu respectiu territori. En l'àmbit territorial de les Illes Balears les banderes oficials seran presents a totes les institucions públiques i actes oficials. La bandera tradicional de l'antiga Corona d'Aragó tindrà la consideració de símbol històric propi de les Illes Balears i serà susceptible de ser usada en actes públics i commemoracions.

Tal dia com avui

ARA FA 105 ANYS

* Que "un considerable nombre de veïnats" va sol·licitar l'apertura pública d'un pou en el carrer Major, que està tapat amb una bòveda. Estava ben davant la Sala Rigal.

ARA FA 100 ANYS

* Que Bartomeu Umbert renuncià al càrrec de batle. Va sortir elegit Antoni Alemany i també renuncià. A continuació s'elegí Bartomeu Sureda, que també renuncià. Finalment, Antoni Riera Riera en va sortir elegit i conservà el càrrec.

ARA FA 95 ANYS

* Que es creà la plaça d'apotecari municipal.

ARA FA 85 ANYS

* Que es comprà una casa per ubicar-hi l'Ajuntament.

ARA FA 60 ANYS

* Que el governador va destituir el batle i sis regidors. Nomenà nou batle

Antoni Sureda Galmés.

ARA FA 55 ANYS

* Que es va inaugurar el camp de futbol de sa Blanquera, precursor d'Es Moleter.

ARA FA 50 ANYS

* Que es va treure fora del poble el forn de ciment, ja que la gent s'havia queixat de males olors.

ARA FA 40 ANYS

* Que Bàrbara Ferrer fou nomenada directora de l'escola de Sant Llorenç.

* Que es tallaren els arbres de la carretera de Son Servera.

ARA FA 35 ANYS

* Que s'adjudicà el nou enllumenat de Sant Llorenç.

* Que Pere Tous fou nomenat director de l'escola de Son Carrió.

* Que s'aprovà el sanejament de Cala Millor.

ARA FA 20 ANYS

* Que el PSM, el PSOE i el CDS presentaren una moció de censura contra el batle Bartomeu Brunet, d'UM, que fou aprovada.

ARA FA 15 ANYS

* Que va començar a funcionar el PAC de Son Servera, als qual hi estaven inscrits els llorencins.

ARA FA 10 ANYS

* Que, després d'un desgraciat accident, s'instal·laren torres de vigilància a la platja de Cala Millor.

ARA FA 5 ANYS

* Que es va posar la primera pedra de la Unitat Sanitària de Sa Coma.

Josep Cortès

Per gentilesa de S'Arrual Jazz Mort, adjunt reproduïm el divertit pregó que en Delfí Mulet -el guitarrista- vallegir per les festes de Sant Llorenç.

Bon vespre a tothom:

Nosaltres som el grup S'Arrual Jazz Mort, un grup que tal i com el seu nom indica fem essencialment música dixie i jazz antic, i la majoria som d'Algaida. No és la primera vegada que venim per aquí i per tant els de l'ajuntamentja ens coneixen. Es per això que quan ens van telefonar de l'ajuntament de Sant Llorenç per demanar-nos si podríem fer el pregó de les festes que, curiosament, es fan el dia de sant Llorenç, vam quedar molt sorpresos perquè, si bé és cert que pel que fa a la nostra qualitat musical sempre hem tingut alguns dubtes i moltes vegades pensem que hi ha grups molt millors (vos hem fet una cançó per començar perquè ho poguéssiu comprovar els que encara no ens havíeu sentit mai), pel que fa a la nostra qualitat i renom com a oradors no en tenim cap, de dubte.

Així que vam tirar junta i vam començar a pensar per quines raons havíeu pensat en S'Arrual Jazz Mort per obrir les festes patronals del vostre poble. Com que no ho acabavem de veure clar vam començar a pensar què hi havia d'haver alguna relació entre nosaltres i Sant Llorenç de la qual no ens n'havíem adonat i els de l'ajuntament sí (per alguna cosa són els que comanden). I va ser llavors quan ho vam entendre: el nostre repertori de cançons es pot relacionar molt amb Sant Llorenç i ara volem explicar-vos-ho.

Podríem començar pel patró: Sant Llorenç, tal i com consta en el llibre "*Glorias de la Iglesia española: Biografías de sus Ilustres y Santos Varones*", del prevere Pedro García San Juan de l'any 1872 (que vos mostrem per demostrar-vos que no ens ho hem inventat), Sant Llorenç va néixer el segle III a Osca, a l'Aragó. La devoció de Sant Llorenç

ja li va venir dels seus pares que també eren sants. Per ventura encara no ho eren quan el van tenir però sí que consten com a sants posteriorment. El seu pare es deia Orenci i va ser bisbe d'Auch. Cap de les dues coses ens va suggerir massa coses tot i que aquesta ciutat occitana de la qual va ser bisbe n'Orenci era la capital d'una zona que ara es denomina Armanyac i on es fa un licor, una espècie de brandi, boníssim. La seva mare es deia Paciència (aquest sí que és un nom molt suggeridor però ho deixarem estar) i a ella volem dedicar aquesta cançó que segurament ja li cantava el seu fill.

MAMMA

Amb tanta santitut a la família era inevitable que l'enviessin a Roma a servir com a diaca de sant Sixte, que llavors era Papa. Com que tenia molt talent el van elevar a primer entre els diaques, és a dir, arxidiaca, amb la funció de "custodia i distribució dels béns de l'Església". És a dir, venia a ser com el municipal. A Algaida anomenàvem fins fa poc s'arrual al municipal, una deformació de la paraula "Policia Rural" que la gent abreviava com "Es Rural" i que amb el temps va degenerar en S'Arrual, terme que vam emprar per a posar nom al nostre grup i fer així un acte de re-ivindicació de la terminologia pròpia del nostre poble. No sabem que existeixi

el terme "Arruala" perquè en aquells temps no s'usava això que les dones es dediquessin a aquestes funcions. Avui en dia les coses han canviat bastant i ja no només hi ha municipals masculins sinó que ja tenim arreu moltes municipals. No sabem si en teniu alguna i sobretot no sabem si es diu Roxanne però, per si de cas, aquí va aquesta cançó dedicada a les municipals i municipals.

ROXANNE

Però l'emperador Valerià, que llavors era qui més manava, va decidir que allò no anava tal i com volia i va pensar de fer-se seus els famosos "tresors de l'església" que custodiava sant Llorenç. Com que no li volgueren dir on els tenien, decretà matar tots els bisbes, presbíters i diaques, inclòs sant Llorenç. Mentre el tenien tancat va curar un parell de cecs però això no el va eximir de la condemna (es veu que no hi havia reduccions de pena per bona conducta) i, després de diverses tortures que res tenien a envejar a les actuals, el van rostir en unes graelles a foc lent, primer per un costat i llavors per l'altre. Això era, segons l'esmentat Pedro García, dia 10 d'agost de l'any 258 i segurament per això se celebra avui la festa del sant. Nosaltres no estam per això de torrar la gent i pensem que és molt millor torrar un bon pollastre. Així que, dedicada

a tots els grans torradors de pollastres llorencins

ON PUTES DEU ANAR AQUEST POLLO

I parlant de torrar, volíem fer-vos una altra cançó dedicada als torradors. Vos enrecordau d'aquells personatges que hi havia als cines i altres espectacles d'un temps, que es passejaven oferint a la clientela productes com ara pipes, xiclets i sobretot, cacauets? A la nostra zona aquest personatge era en *Toni Saliner* o en *Toni es Cacaueter*. No sabem qui era ni com es deia el cacaueter de la vostra comarca però dedicat a ells i a tots aquells que, en lloc de torrar gent, es dediquen a torrar un parell de bessons o un parell de cacauets

CACAUETS TORRATS

Un tret característic d'aquests dies és la pluja d'estels de sant Llorenç, famosa per la gran quantitat de meteorits que cauen en poc temps. Això del meteorit no ens ajudava perquè la nostra carrera no es pot dir que sigui meteòrica, però sí el fet que siguin tants de meteorits els que cauen aquests dies. El cel en queda ple, amb les seves cues que il·luminen tant el firmament que quasi podríem dir que, la nit de sant Llorenç, és com si sortís el sol.

QUALSEVOL NIT POT SORTIR EL SOL

No fa gaire vam estar per aquí enregistrant un disc que encara no tenim editat però que hi estam treballant. El vam registrar a Sa Màniga i volem aprofitar l'avinentsa per agrair a l'Ajuntament, la direcció de l'auditori i, sobretot a n'Ismael la gran ajuda que ens van donar. Però el fet és que, anant i venint cada vespre, ens vam fixar en què a les rotondes hi teniu sembrats garrofers, cosa molt interessant perquè són arbres autòctons, que no volen molta d'aigua i que, a més, ens donen unes bones garrofes, que sempre poden servir per menjar el bestiar de l'ajuntament. A les bèsties públiques, volem dir. El problema és que no sabem qui les cull. A nosaltres ens va agradar molt això dels garrofers perquè ens va passar

una història molt interessant davall d'un garrofer que ara vos expliquem:

BLUES DES GARROFER

Una sol·licitud del poble de Sant Llorenç des Cardassar ha estat, de fa temps, la de la restauració de la línia de tren que van llevar i que de moment només arriba fins a Manacor. Nosaltres ja vam venir a cantar fa un parell d'anys en la diada de la Marxa pel Tren però volem reiterar la nostra solidaritat amb aquesta demanda i aprofitem per cantar-vos una cançó que vam compondre ja fa molts d'anys per fer-nos ressò de la petició de restauració de la línia de tren

EN JOAN DES TREN

A Algaida també hi passava, el tren, però com a aquí van llevar la línia (era la de Santanyi). De moment ningú no en parla de restituir-la i ara, amb la súper carretera que ens han fet segurament ja no en parlara ningú. Gràcies a Déu no ens falta transport ferroviari perquè, si bé no tenim tren sí que tenim una línia de metro. La història és un poc estranya però és real. Fa uns anys van deixar abandonat devora Pina un autobús que va fer pana i ningú no l'anava a retirar. Quan ja feia uns mesos que era allà i era evident el seu deteriorament perquè ja li havien espanyat molts de vidres, les rodes estaven desinflades, es començava a rovellar i tot això, l'ajuntament va resoldre que era un perill i que s'havia de llevar del mig. No acabaven de veure-ho clar i no sabien com retirar-lo fins que algú ve tenir la gran idea de fer un clot a la finca del costat i enterrar-lo. I cames ajudeu-me van llogar una retro i van fer un clot amb forma de bus (així allargat), hi van posar el camió i el van tornar a tapar (va quedar una muntanyeta de terra per allò que ja estuviem de petits a l'escola de "tot cos submergit en la terra deixa un caramull igual al volum de terra desallotjada", que si no mal recordem es deia el principi de n'Arquimèdes). Allo curiós i no previst pel consistori va ser que al tercer dia va ressuscitar, va començar a excavar galeries pel subsòl de Pina i va

ter una línia de metro de Pina a l'Infern que té la boca devora la font de Pina. Si escolteu la lletra acabareu de saber-ne la història i, si no vos posen el tren, potser podeu provar-ho a veure si funciona

METRO DE PINA

Mallorca, tot i ser un lloc relativament petit, proporciona molts accents i maneres diferents de pronunciar les paraules. Els de Montuiri sempre es riuen dels algaidins perquè diuen que fem la "gue" i diem Algaida mentre que ells diuen "Algaida". També diuen que fem la "que" i diem "cacauets" o "els teus coions" i ells "els teus coons". Pel que tenim entès aquí també teniu un poc de "pique" amb els artanencs per aquestes coses i feis també un poc la "que", com nosaltres. Aquesta cançó que vos farem ara és una petició de respecte cap a les diferents fonètiques de cada poble.

LET'S CALL

Fins ara hem anat col·locant les cançons amb més o menys èxit fent-vos notar que també podrien ser cançons dedicades o relacionades amb Sant Llorenç. Ara, però, ja anem acabant i amb aquesta no hi ha hagut manera, així que la vos fem i ja mireu voltros si podeu ficar-la d'alguna manera,

I DON'T MEAN A THING

Bé, ja hem acabat. Només ens queda desitjar-vos unes molt bones festes de Sant Llorenç, que vos divertiú i que les acabeu millor que com les heu començades. El consistori ens ha dit que vos recordéssim que ara convida al poble a una copeta de cava, que podeu anar a cercar mentre acabem el pregó. Tal i com ja haureu pensat volíem fer-vos per acabar i fent-ho venir bé amb la convidada "Un sorbito de Xampany", però no la sabem tocar i el nostre director no ha volgut preparar les partitures, així que nosaltres vos convidarem a un geladet esperant que vos ho hàgiu passat bé amb la nostra música. Molts d'anys, bones festes i fins aviat.

ICE CREAM

SANT LLORENÇ

Amb una participació molt semblant a la de l'any passat -un centenar de ciclistes-, el dissabte 6 d'agost es va celebrar la III Volta per la banda de Tramuntana del terme municipal de Sant Llorenç, coneguda amb el nom de "A l'Infern amb bicicleta!".

La ruta va partir de la plaça de l'Ajuntament i va enfilem la carretera de Calicant, des d'on va empalmar amb el camí d'Infern fins passat el de sa Carbonera, que va voltar a mà dreta pel de ses Planes i sa Begura. Per evitar topatges amb el trànsit de la carretera general, en esser dins el poble va agafar el carrers del Nord, Ponent i Lepanto, per acabar de bell nou al mateix indret des d'on havien partit.

La comitiva va comptar en tot moment amb l'assistència de la policia municipal, una ambulància i el cotxe d'en Guillem Soler, que va portar l'aigua necessària perquè els ciclistes es refrescassin per devers Calicant i Infern. En acabar els participants varen esser obsequiats amb un gelat i una ensaïmada.

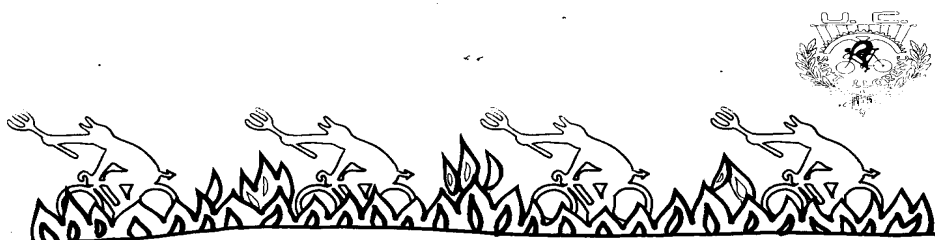
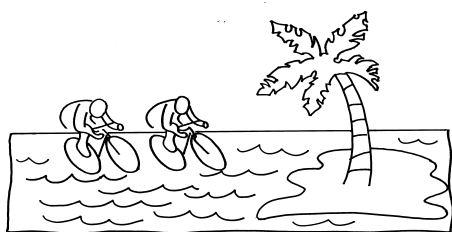
La volta va estar organitzada per la Unió Ciclista Sant Llorenç i les camisetes varen esser dissenyades per Josep Cortès.

Esperem que aquesta cicleturistada arrel·li entre els afeccionats a l'esport de la bicicleta.

MARE DE DÉU

Per les festes de la Mare de Déu es va dur a terme la tradicional cicleturistada per la zona costanera, que enguany complia la seva XXIII edició.

La ruta va esser la de sempre: plaça de l'església, carretera de Son Carrió, carretera de s'Illot, recorregut per la zona costanera de Sant Llorenç; berenar a Cala Millor organitzat per la

A l'Infern en Bicicleta!

Festes de Sant Llorenç 2005

família Brunet -Buscos-, del supermercat SPAR; tornada per sa Torrenova, tot assaonat per diverses aturades a fi de reagrupar els participants, que sempre n'hi ha que estan més forts que els altres.

Així com les camisetes de la cicleturistada d'agost tenien com a motiu uns ciclistes pedalejant sobre flames, aquestes anaven per damunt la mar, segons un original disseny que va fer na Cèlia Femenias, filla del president del club que havia organitzat la xida: la Unió Ciclista Sant Llorenç.

Com que el dia acompanyada, enguany la participació va esser lleugerament superior a la de l'any passat -unes 180 persones-, la qual cosa va motivar que les camisetes no bastassin per tots els qui en volgueren. El problema es va solucionar posant a la venda -a preu inferior- les que sobraven de l'any

passat.

El club vol agrair la col·laboració d'en Sebastià Bosco, un al·lot ben deixondit que no té cap problema per agafar el megàfon i passar les instruccions que facin falta als participants.

DIA EUROPEU SENSE COTXES

Amb el lema "Mou-te sense cotxe" i seguint una iniciativa d'arreu d'Europa, la setmana del 19 al 25 de setembre va esser declarada "Setmana europea de la mobilitat sostenible", organitzada en el nostre terme per l'Agenda local 21.

Si va dir ver, aquesta lloable iniciativa no va tenir gaire seguiment per part de la gent del nostre poble, potser motivat per la climatologia, per diversos canvis imprevists i per la poca publicitat que se n'havia fet.

**DIA EUROPEU
SENSE COTXES**
22 DE SETEMBRE DE 2005

"Mou-te sense cotxe"
SETMANA EUROPEA DE LA MOBILITAT SOSTENIBLE
Del 19 al 25 de setembre de 2005

SERVEI GRATUÏT DE BICICLETES
Dia: 22 i 23 de setembre de 2005
Horari: De les 8 h a les 14.30 h a la plaça de l'Ajuntament

CAMINS ESCOLARS
Les escoles del municipi participen en: de casa a l'escola a peu o en bicicleta.
Dia: 22 i 23 de setembre de 2005

XERRADA amb el CICLISTA PROFESSIONAL MIQUEL ALZAMORA
Dia: 25 de setembre de 2005
Hora i lloc: A les 20 h a la Biblioteca Municipal de Sant Llorenç

PASSEJADA EN BICICLETA
Sant Llorenç des Cardassar - Son Carrió - Sa Coma - Sa Punta de n'Amer - 4 realitats diferents!
Dia: 2 d'octubre de 2005
Sortida: 9 h del matí a la plaça de l'Ajuntament

EL MUNICIPI QUE TOTS VOLEM
aparcada XXI
SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Ajuntament de
Sant Llorenç des Cardassar

blement de manera indefinida.

El que no es va suspendre va esser la xerrada que va donar en Miquel Alzamora a la biblioteca, el mateix diumenge a les 8 del vespre.

El ciclista artanenc va esser Campió del Món l'any 1997, juntament amb Joan Llaneras, en la modalitat *americana*, va guanyar sis o set -no se'n recordava bé- carreres de la Copa del Món i va participar en tres olimpíades.

Davant un públic escàs en Miquel, amb l'ajuda d'un vídeo, va explicar les diferents modalitats del ciclisme de pista i va respondre a les preguntes que li anaven fent els assistents, que es passaren una hora i mitja ben entretinguda parlant dels temes relacionats amb la bicicleta: pesos, diferències amb el ciclisme de carretera, dietes, control de l'esforç, etc.

El ponent va passar unes fotocòpies als assistents, de les quals en farem un petit resum.

El ciclisme en pista va començar a principis del segle XIX i el primer Campionat del Món es va dur a terme a Leicester, a la Gran Bretanya, l'any 1896, el mateix any en què va participar a les olimpíades d'Atenes. La modalitat femenina no va començar fins el 1988 en competicions oficials.

les pistes poden ser cobertes o descobertes i la superfície millor és la de fusta, perquè es roda més aviat. La mida estàndard és de 250 m i disposa de peralta en tot el seu recorregut, si

bé a les corbes és més pronunciada i pot arribar als 42 graus.

Hi ha dues modalitats bàsiques: les de fons, que inclou l'americana, la puntuació, les persecució individual i per equips i l'*scratch*, i les de velocitat, amb la velocitat, velocitat per equips, quilòmetre i keirin.

L'*americana* es disputa per parelles, que es van donar relleus de forma que en tot moment només un està en carrera, mentres que l'altre descansa a la part alta de la pista.

La *puntuació* és individual i cada 2'5 km es fa un esprint en el que es donen 5, 3, 2 i 1 punt. Guanya el qui en fa més. Guanyar volta suposa 20 punts.

A les *persecucions* s'enfronten dos ciclistes o dos equips, sortint simultàniament un de meta i l'altre de contrameta. Guanya el qui obté millor temps. Els homes corren 4 km i les dones 3.

L'*scratch* és una prova individual que es disputa sobre una distància de 15 km, amb un esprint final decisiu.

A les proves de *velocitat* els ciclistes competeixen per esser els més ràpids en una distància de 200 m de sortida llançada. Requereix molta tècnica i capacitat neuromuscular.

El *quilòmetre* és individual i cronometrada i guanya el qui aconseguix millor temps.

El *keirin* és de vuit voltes. Les cinc i mitja primeres va darrere una moto i no la poden sobrepassar.

Josep Cortès

El primer acte va esser els dies 22 i 23 de setembre, en el qual l'ajuntament va proporcionar bicicletes gratuïtes a tots els qui en volgueren per passar els dos dies. Lamentablement només hi va acudir mitja dotzena de persones interessades.

Els dos actes programats per dia 25 de setembre es varen haver de suspendre. El primer, una passejada en bicicleta fins al castell de sa Punta de n'Amer, perquè el mateix dia, a la mateixa hora i al mateix lloc hi havia unes carreres de bicicleta de muntanya organitzades des de feia temps, que comptaven amb el recolzament de la Federació de Ciclisme. El segon, una xerrada sobre ciclisme que havia de fer en Miquel Alzamora, perquè justament el dia abans la seva dona va donar llum a dos bessons. Els dos actes es retrassaren fins al diumenge vinent, dia 2 d'octubre.

Per desgràcia dels organitzadors, el dia 2 d'octubre, un poc abans de les 9 del matí, hora en què havia de partir la passejada, va començar a ploure de valent i al punt de partida només hi va comparèixer un ciclista, en Felip Forteza, a qui li faltava precisament aquella brusca, que no va poder agafar perquè l'acte es va tornar suspendre, proba-

Pere J. Santandreu: teatre medieval

El passat mes de juliol, el grup Vetlades del Molí d'en Bou va convidar en Pere J. Santandreu a fer una xerrada sobre el teatre antic a Mallorca. Aquesta tertúlia tenia com a objectiu que en Pere ens donàs a conèixer el contingut de la tesi doctoral, que va presentar a la Universitat de les Illes Balears i amb la qual va obtenir el Premi Extraordinari de Doctorat.

Com a professor associat ha ensenyat teatre català antic a la UIB. Com bé sabeu, actualment posa la seva professionalitat i els seus coneixements al servei de la cultura municipal, a través de les programacions per a l'Auditori de sa Màniga de Cala Millor.

A continuació reproduïm l'entrevista que s'ha fet on-line i que en Pere molt amablement ha volgut contestar.

Podem tornar una mica enre en el temps i ens dius, on i quan presentares la teva tesi doctoral?

Vaig presentar la tesi doctoral a la Universitat de les Illes Balears (UIB), a finals de l'any 2002. El títol de la tesi era *Els textos teatrals de la vida adulta de Jesús al Manuscrit Llabrés (segle XVI)*.

Així mateix, tu també vares optar al títol de doctor europeu. En què consisteix aquest títol?

El títol de doctor europeu és un

títol propi de la Universitat de les Illes Balears, que es va establir després d'una Conferència de rectors europeus. Obtindre el doctorat europeu implica haver estudiat en una universitat d'un país de la Unió Europea diferent del teu, i tenir un bon domini d'una llengua europea, a més a més del català i del castellà.

El doctorat europeu és una acreditació que es concedeix a més del títol de Doctor que atorga la UIB. Per sol·licitar el títol de doctor europeu has de reunir uns requisits. En primer lloc, has de presentar dos informes favorables de dos professors universitaris de dos estats de la Unió Europea diferents del teu (en el meu cas, varen fer un informe la Universitat de Sheffield a Anglaterra, i la Universitat d'Aix en Provença de França). En segon lloc, un membre del tribunal que jutja la tesi doctoral ha de ser d'una universitat d'un altre estat europeu (en el meu cas, va ser el professor Alan Yates, d'Anglaterra). En tercer lloc, una part de l'exposició de la tesi doctoral s'ha de fer en una llengua europea oficial diferent de les oficials del teu país (jo ho vaig fer en anglès). I el darrer requisit és que la tesi ha d'estar feta almanco durant tres mesos en un altre estat europeu.

El tema de la tesi era l'estudi

del manuscrit Llabrés, sobre teatre medieval. Explica'ns una mica en què consisteix aquest manuscrit?

El Manuscrit Llabrés és un manuscrit mallorquí, copiat els anys 1598 i 1599, que el seu descobridor, l'investigador Gabriel Llabrés, va vendre a la Biblioteca de Catalunya a la dècada de 1930. És un dels dos manuscrits més importants per conèixer el teatre antic, de tradició medieval, perquè conté 49 obres de teatre (l'altre és el Códice de Autos Viejos castellà).

Quines foren les motivacions per emprendre una tesi sobre teatre medieval?

Quan feia els darrers cursos de carrera vaig estudiar literatura medieval. Hi vaig descobrir els nostres clàssics, autors tan apassionants com Ramon Llull, Anselm Turmeda, Bernat Metge, Eiximenis, sor Isabel de Villena, Ausiàs March, les novel·les i les grans cròniques. Va ser conèixer un món fascinant, que em parlava d'històries antigues de la nostra terra, en la llengua dels nostres avantpassats que jo podia llegir amb tanta facilitat. Així vaig quedar encisat pel gran període clàssic de la nostra literatura, l'edat mitjana. I aquest enamorament em va dur a estudiar el teatre de tradició medieval.

Quines possibilitats tenim avui dia de veure teatre medieval?

Avui dia veurem teatre fet en l'actualitat. Evidentment no tornarem al passat en res que no sigui emprar un text antic. Ara bé, sí que podem intentar recrear la tècnica teatral antiga. Per altra banda, també podem veure representacions que varen néixer a l'Edat Mitjana i que han tengut la sort de continuar fins avui dia, tot i que, evidentment, amb afegitons i alteracions, causats per canvis de gust, de modes, i per polítiques favorables o adverses. Són molt interessants el Misteri d'Elx, que es representa cada any el 14 i 15 d'agost; la Representació de l'Assumpció de madona Santa Maria, que és una reconstrucció moderna que es pot veure al poble de la Selva del Camp (Tarragona); i també el Cant de la Sibil·la, que veim a Mallorca cada Nadal.

Les representacions de Setmana Santa, són encara avui, remiscències del teatre medieval?

No he estudiat aquest tema a fons. En tot cas, jo diria que en el cas de les processons pel carrer, no, perquè provenen del Barroc. En el cas de representacions com el Davallament de la Creu o les Passions, el paral·lisme més important és el tema bíblic que fan servir (que en línies generals és el mateix), tot i que actualment no és un teatre cantat, no és en vers, no té l'espectacularitat del teatre medieval, ha perdut aquell objectiu adoctrinador, i tantes altres divergències.

Tot el teatre medieval que tu has trobat o consultat fa referència a "teatre religiós"?

No, en absolut. Ara bé, hem de pensar que sobretot s'han conservat els textos diguem-ne "oficials", és a dir, el teatre ben vist, el teatre autoritzat, el teatre que "el poder" oferia al poble. Per altra banda, el caràcter efímer del teatre, és a dir, que es representa un dia concret, a una hora concreta, i a un lloc concret, però que no es conserva més enllà del dia de la representació, fa que aquell teatre oral, aquell que no s'escrivia perquè els actors se'l sabien de memòria, aquell teatre més breu, més còmic, més popular, el que representaven els joglars i les tropes d'actors

ambulants, pràcticament no s'hagi conservat.

El Misteri d'Elx és considerat Patrimoni de la Humanitat. Per què creus que li han donat aquest reconeixement?

Perquè és una joia viva que ha perviscut durant segles i més segles, i és una excepció a tot Europa, un exemple de la devoció de tota una comunitat que n'ha creat una obra d'art.

El teatre contemporani d'avui, s'ha alimentat del teatre medieval?

Bé, el teatre d'avui beu del teatre clàssic grec i llatí, i també dels darrers mil anys de civilització occidental. Hi ha hagut companyies que han volgut fer una homenatge a una manera de fer teatre, com és el cas d'Els Joglars, que dirigeix Albert Boadella.

Aquelles representacions teatrals s'acompanyaven de música?

Sí, en general el teatre més arcaic és totalment cantat. Més endavant, es combinarà el cant i el recitat.

Quina vinculació té aquest teatre amb el teatre que es representa al segle XV o al segle XVI a la resta d'Europa?

Podem dir que el teatre medieval és un gènere absolutament europeu, perquè a tot Europa es donen elements molt similars. Més endavant, quan naixeran els teatres nacionals (amb Shakespeare a Anglaterra, amb Lope de Vega i Calderón de la Barca a Castella, amb Molière a França) és quan podem parlar de tradicions dramàtiques ben diferenciades.

Des de les pàgines de Flor de Card volem agrair a en Pere i a na Francesca l'esforç que hagueren de fer per poder compartir la vetlada del molí. També els volem donar coratge per a què facin compatible la tasca de pares (ara més feixuga i compromesa amb els bessons) amb les seves vocacions i que en Pere repregui aviat la tasca investigador i trobi temps per a la lectura i l'escriptura. I que na Francesca pugui enllestir ben prest la seva tesi doctoral i ens la pugui fer conèixer en una altra vetlada.

Joana Domenge

Telèfons

Aigües Sant Llorenç	838559
Ajuntament	838393
Auditori	587371
Biblioteca	569654
Bombers	085
Camp de futbol	838703
Delegació Son Carrió	569619
Depuradora	810359
Emergències	112
Funerària Sant Joan	526139
S'Escaleta	838544
Escola	569483
Fems	844372
Guàrdia	062
Hospital de Manacor	847000
Polícia local	609 637960
Tercera edat	569512
Turisme Sa Coma	810394
Turisme S'Illot	810699
Delegació Turisme	585409
Unitat sanitària	569597
Urgències mèdiques	061

Pedro José
i les seves manualitats

Carrer des Pou, 34
Sant Llorenç
971 569186

Notes històriques

Ramon Rosselló

L'any 1924, el "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", editat per mossèn Antoni Maria Alcover, publicava una nota necrològica de mossèn Jaume Pascual i Ferrer, dient: "Nat a Binissalem l'any 1877, fets sos estudis ab bones notes an el Seminari d'aquesta Diòcesi, s'ordenà de prevere l'any 1903. Fou vicari d'Alaró una partida d'anys treballant-hi evangèlicament, emprenent la restauració del Santuari del Castell d'allà consagrat a la Mare de Déu del Refugi, obra que acabà devers l'octubre de 1922. L'any 1913 el fan Rector de St. Llorens des Cardassar, cubrint-s'hi de glòria ab les obres de zel que hi dugué a cap i ab l'heroïtat que desplegà durant l'epidèmia de la grippe (octubre de 1918), que pegà tan fort devers St. Llorens; i el Sr. Rector, no sols s'havia de cuidar de dur els Sagraments an els malalts i fer les exèquies dels qui se morien, sinó que havia de proveir d'aliments i de roba les cases dels qui geien i fins i tot s'havia de cuidar de fer dur els morts an el cementeri i soterrar-los per lo quant el qui pel seu càrrec s'havia de cuidar de tot això, no se'n cuidava per l'esglai i l'aborronament que tenien tothom esparverat, essent-ne just escàpols el Sr. Rector, el Sr. Vicari i llavò les Monges. Si no fos estat per Mn. Pascual hi hauria hagut un cataclisme a St. Llorens. L'any 1920 passa de Rector a Alaró, a on féu créixer una cosa de no dir la devoció a Maria Santíssima i an el Santíssim Sagrament (alabat sia per sempre. Amén), treballant-hi com un apòstol ab tot i estar ferit de la traidora diabetis, que després de fer-lo patir molt, acabà dia 26 de dit mes de març per dur-lo-se'n a l'altre món.-Mn. Pascual fonc uns dels col·laboradors més

valents que tengué tot d'una l'Obra del Diccionari, puis essent seminarista ens omplí 8.000 cèdules de paraules mallorquines. Les tasques de la vida parroquial an-e que el destinà l'Autoritat Esglesiàstica, el decantaren de la tasca lexicogràfica que ab tant d'ardor havia empresa.- Ab tota raó ha pogut cloure Mn. Pascual la seua vida dient: Bene consumpsi diem. Amén".

Mossèn Alcover, fent referència a aquesta i altres difunts amics acaba dient: "Que el Bon Jesús els haja trobats tots en estament de gràcia! I si encara estiguessen entretenguts a les penes del Purgatori, el Bon Jesús elze trega i els admeta a l'etern descans de la Santa Glòria! I doni a llurs respectives famílies molts d'anys de vida per pregar per ells i el conhort i conformança que tant i tant necessiten per suportar un cop com és estada la mort de quiscun d'ells. ¡Al cel elze vegem tots ple-gats! I serà que nosaltres també hi anirem. Amén".

Dia 4 d'abril de 1942, "La Almudaina" publicava la relació de multes imposades per la Fiscalia de Taxes, resultant que a Miquel Domenge, de Sant Llorenç, li posaren una multa de 2.000 pessetes per la venda clandestina d'un porc.

Dia 30 de setembre de 1943, "La Almudaina" publicava una relació de trasllats de mestres. Antònia Darder Torres, de Palma, passa a l'escola de Son Carrió.

Dia 4 de novembre, del mateix any 1943, sortia una crònica comentant els actes fets a Sant Llorenç amb motiu de la inauguració de la sucursal de la Caixa de Pensions. El rector

Joan Galmés féu la benedicció, prèviament invocada la protecció de sant Llorenç i la Mare de Déu Trobada. El Delegat provincial, en el seu parlament, féu referència a la circumstància o coincidència que aquest acte coincidís amb el XIX Dia Universal de l'Estalvi. El batle de la vila i president de la Falange local va hissar la bandera nacional a la façana de l'edifici.

Dia 11 de novembre, sortia una crònica comentant que el Governador ha visitat el pobles de Sant Llorenç i Son Servera per veure la destrossa ocasionada per un temporal i torrentades.

Dia 2 d'agost de 1951, "La Almudaina" publicava les bases del IV Certamen Històric-arqueològic d'Acció Catòlica. L'Ajuntament de Sant Llorenç concedeix 250 pessetes al treball que tengui per tema una "Monografia sobre la Mare de Déu Trobada".

NUEVOS PRODUCTOS PERSONALIZADOS

CUADROS DE MADERA
Medidas 20x25, 30x25 y 45x35

FUNDA DE COJÍN
Medida 40x40

ALFOMBRILLA DE RATON
Medida 23x19

BOLSO TELA MEDIANO
Medida 30x20

BOLSO VOLGA
Medida 27x24

BOLSO TELA PEQUEÑO
Medida 17x19

TAZA CERÁMICA

BOLSO DAMA PIEL
Medida 30x18

RELOJ DE MADERA
Medida 23x23

IGNASI
FOTOGRAF

Exposició de Xisco Garrido a l'auditori Sa Mònica

L'escultor llorenç Xisco Garrido ha inaugurat l'exposició "Mínims" a Cala Millor

Xisco Garrido (Sant Llorenç, 1976) presenta a la sala d'exposicions de l'Auditori sa Mònica de Cala Millor una mostra del seu treball més recent. En concret, deu peces, tant de grans dimensions com escultures més petites. La mostra, que duu el títol de "Mínims", s'ha inaugurat el dissabte 17 de setembre, amb l'assistència d'amics i de nombroses persones interessades en l'obra de Garrido, i es podrà visitar fins dia 22 d'octubre. L'horari de l'Auditori sa Mònica és de dimarts a divendres, de 10 a 14, i de 16 a 18 h; dissabtes, de 16 a 21 h; diumenges, dilluns i festius, tancat. L'entrada és lliure.

La trajectòria de Xisco Garrido engloba el treball amb fusta i amb ferro. També cal indicar que ha evolucionat de les formes corbes als continguts rectangulars. D'ençà de l'any 2002 el públic ha pogut conèixer la seva obra, gràcies a les diferents exposicions en què ha participat (a Sant Llorenç i a Manacor).

A més a més, de la mà de la galeria d'art Quàsars de Manacor, l'obra de Xisco Garrido ha estat present a diferents fires i mostres d'art (Artexpo de Barcelona, DeArte de Madrid, Arte Santander, etc...).

L'Auditori sa Mònica és una empenta i un reconeixement del municipi a aquest artista jove, que a poc a poc va trobant un llenguatge personal i un espai propi en el món de la creació artística.

Enguany, Xisco Garrido ha quedat finalista al Certamen Art Jove, convocat pel Govern de les Illes Balears, i ha obtingut el Premi d'Escultura que concedeix la UGT de Lleida. Per tant, l'exposició que podeu veure a

Auditori Sa Mònica

Antoni Clavé i Santmartí

Antoni Sansó

El 31 d'agost passat mor a Saint-Tropez als 92 anys, el pintor català Antoni Clavé. Havia nascut a Barcelona i allà es formà artísticament.

Als tretze anys entra com a aprenent en una empresa de teixits i assisteix als cursos nocturns de l'escola annexa de Belles Arts. S'inicia en el modelatge amb Àngel Ferrant i en el dibuix amb Josep Mongrell qui li proporciona una plaça de pintor de parets. El jove Clavé s'interessa pel caire manual de l'ofici -emblanquinament, arrebossament, coles i, més tard, preparació de colors- i aprèn a manejar els pinzells, dibuixar la lletra, imitar la fusta, etc.

Durant alguns anys es dedicà a la il·lustració, com a dibuixant i, sobretot, com a cartellista cinematogràfic. Després d'haver lluitat, durant la Guerra Civil, al bàndol republicà, s'exilià a França i va començar a fer sèries de litografies que alternà amb una producció pictòrica creixent.

El 1944 conegué Picasso i deixà les anteriors creacions intimistes per orientar-se vers les natures mortes i cap a un paisatgisme urbà tendint a l'abstracció.

El 1954 Clavé decideix abandonar la il·lustració de llibres i la realització de decorats de teatre per dedicar-se exclusivament a la pintura, i aleshores comença a incorporar a la seva obra una estranya iconografia de figures medievals, reis barbuts com de jocs de cartes i formes que semblaven nines. L'evolució vers l'abstracció era ja imparable: el contingut cada cop era menys

important i es diluïa a favor del virtuosisme de les textures i dels aspectes visuals de l'atmosfera i el fons.

El 1956 començà a emprar el collage com a tècnica pictòrica i com esquema compositiu i va incorporar elements típics de l'informalisme. Aquell mateix any presentà per primera vegada les seves pintures a la sala Gaspar de Barcelona, on va exposar regularment d'aleshores ençà. Els premis se succeïren: Biennal de Venècia (1956), de Sao Paulo (1957), Biennal del Gravat de Tòquio (1958). A més de la pintura, l'activitat que li ha donat més anomenada (ha fet també escultures, tapissos i assemblages) ha estat l'escenografia per a ballet, teatre i òpera. Sempre, en les diverses tècniques, s'aprecia un mateix esperit líric, tenyit d'humor i enginy, amb una gran imaginació i una incessant renovació del llenguatge plàstic.

El més característic de la seva producció des de 1975 són els fons que

simulen papers plegats, representats amb trompe-l'oeil. Clavé és un dels artistes catalans amb una presència internacional més constant, apreciat tant per la seva producció pictòrica com per l'obra gràfica. El reconeixement oficial de la seva obra a Espanya s'esdevingué a partir dels anys vuitanta, quan se li encarregà un gran mural per a l'aeroport de Barajas (1982) i se li atorgà la representació de l'estat a la Biennal de Venècia (1984).

La seva obra ha estat objecte de revisió en grans exposicions (Niça, 1971; Tel-Aviv, 1973; París, 1978; Madrid, 1980; Toulouse, 1981; Venècia, 1984; Tòquio, 1986; Barcelona, 1990 i 1996, ...) i ha rebut encàrrecs i reconeixements oficials (medalla d'or de la Generalitat, 1984).

Part de la seva producció gràfica, unes 150 obres, fou lliurada l'any 1987 per l'artista al fons d'art de la Generalitat de Catalunya.

Ultramillor

**Agència de viatges del grup A
Títol 999**

**Carrer del Sol, 19
Cala Millor-Mallorca
Tel. 971 585720**

NAIXEMENTS

* Dia 28 de juliol va néixer a Sant Llorenç na Milena Matias, filla d'en Roberto i n'Eunice. Enhorabona.

* El mateix dia, a Son Carrió, va néixer en Lucas Múgica Fullana, fill d'en Lucas i na Isabel. Salut.

* El 30 de juliol va néixer a Cala Millor na Desirée Pascual Zurawska, filla d'en Guillermo i n'Agata Helena. Salut.

* Dia 12 d'agost en José Rodríguez i na Lourdes Díaz, que habiten per Sa Coma, tengueren una nina i li posaren per nom Núria. Enhorabona.

* El 18 d'agost va néixer a Sant Llorenç na Laura Puigròs Sommer, filla d'en Bartomeu i n'Ute. Salut.

* El mateix dia, a Son Carrió, en Gabriel Servera i na Catalina Buades tengueren una bessonada: en Miquel i en Joan. La nostra enhorabona.

* Dia 4 de setembre va néixer a Sa Coma n'Antoni Andreu Oliver, fill de n'Antoni i na Sara Catalina. Salut.

DEFUNCIONS

* Dia 13 de juliol va morir a Sant Llorenç na Catalina Ginart Sansó, a l'edat de 83 anys. Que puguem pregar per ells molts d'anys.

el cant de la Sibil·la i els oficis de difunts. Descansi en pau.

* Dia 5 d'agost va morir a Sant Llorenç na Maria Aina Miquel Matamalas, a l'edat de 89 anys. Al cel sia.

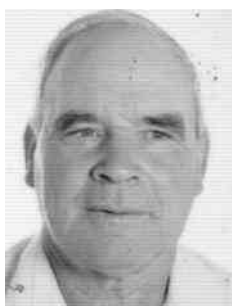
* El 5 de setembre va morir a Sa Coma en Miguel expósito García, als 39 anys d'edat. Que el vegem en el cel.

* Dia 16 de juliol va acabar la

seva vida en Gerhard Klaus Seele, un alemany de 63 anys que vivia a Son Carrió. Descansi en pau.

* El dia 28 d'agost va tancar els ulls per darrera vegada en Miquel Nadal Llull, el llorençí de la fotografia del costat. Tenia 81 anys. Que el vegem en el cel i descansi en pau.

* Dia 24 de juliol va morir a Cala Millor en Bernhard Eisenblaetter, a l'edat de 48 anys. Descansi en pau.

* El 3 d'agost, també a Cala Millor, va morir en Christian Erwin Ott, de 63 anys. Al cel sia.

* El 19 d'agost, a Cala Millor, va morir n'Artur Burr, de 64 anys. Al cel sia.

* Dia 24 d'agost, a Sa Coma, va morir n'Anton Wenger, de 86 anys d'edat. Descansi en pau.

BATEIG I COMUNIONS

* Aquest estiu passat la família

Fuster Gelabert va celebrar una festa grossa, ja que els tres personatges de la fotografia passaren per l'església per institucionalitzar diversos sacraments: a n'Aina la varen batiar i n'Andreu i en Pere varen combregar. Des d'aquí els volem fer arribar la nostra enhorabona.

NOCES

* Dia 23 de juliol es casaren n'Antoni Galmés Pascual, de Son Carrió, i na Maria del Carme Mateu Forteza, de Palma. La nostra enhorabona.

* El 19 d'agost feren l'esclafit dos manacorins: en Joan Francesc Segura Llull i na Marina Meca Rosselló. Salut.

* Dia 17 de setembre es casaren dos llorençins, cosa rara en aquests temps que corren: en Pere Soler Bauzà i na Joana Maria Nadal Pascual. La nostra enhorabona.

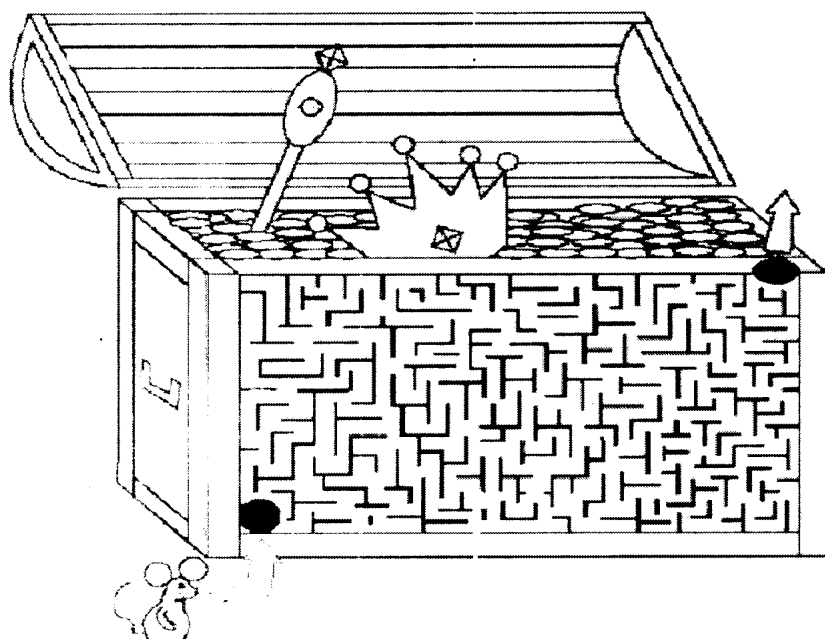
NOCES D'OR

* El diumenge 19 de juny varen celebrar les noces d'or, cinquanta anys de convivència, en Jordi Pont Riera, *Mec*, i na Bàrbara Riera Pomar, *Garrida*. Després de l'assistència a l'acte religiós, varen dinar, acompanyats dels seus familiars. Que Déu vos doni molta salut per poder gaudir de la vostra companyia. Per molts d'anys.

Bel Nicolau i Aina Simonet

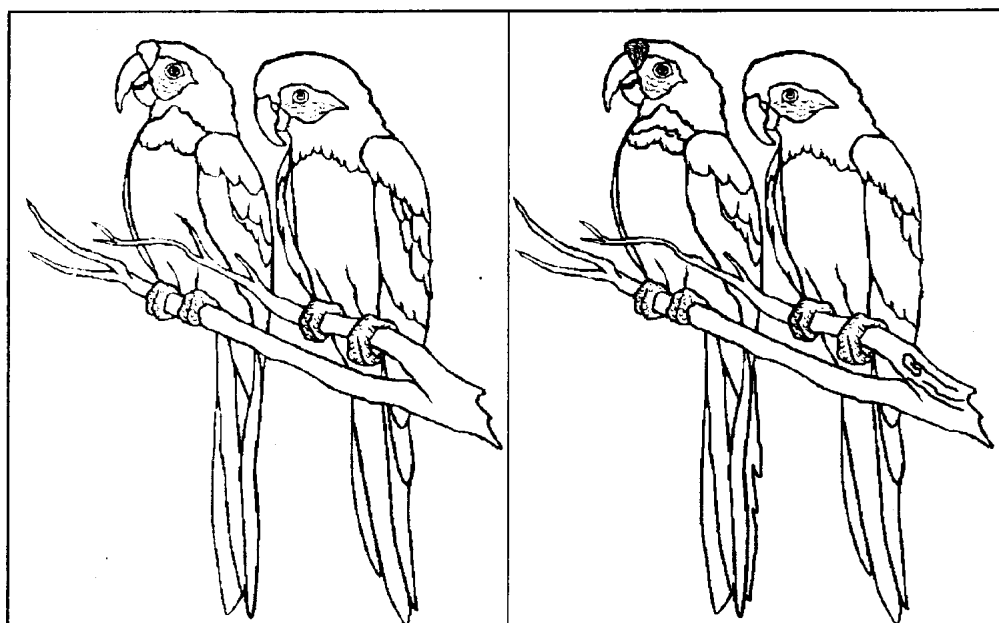
1.- Laberint:

2.- Endevinalla:

**Ma mare és tartamuda
mon pare cantador;
vesteixo blanc per fora
i tinc sang groga al cor.**

3.- Troba 7 diferències:

4.- Troba el nom de 8 ciclistes que han participat a la Volta a Espanya:

M	A	N	C	E	B	O	T	V	S
E	S	P	E	R	E	I	R	O	E
N	I	X	E	T	I	E	U	D	V
C	M	L	H	S	A	R	E	H	I
H	O	R	R	A	C	H	P	D	L
O	N	F	J	S	V	K	I	M	L
V	I	L	T	H	X	H	M	B	A

Solucions al número anterior

1.- Les dues imatges iguals són:

A i F

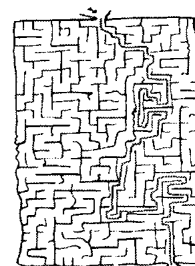
2.- Laberint:

3.- Endevinalla:

El poll (del cap)

4.- Sopa de lletres:

E	A	N	A	D	O	R	V	G
G	A	Z	A	N	C	E	S	
O	S	E	L	A	T	O	S	L
A	T	A	L	P	H	J	L	
X	W	L	S	A	R	A	P	
T	O	D	L	E	A	D	E	N

5.- Jeroglífic matemàtic:

$$\begin{array}{r} 2 \\ 5 \end{array} \begin{array}{c} \text{cup} \\ \text{cup} \end{array} \begin{array}{r} 3 \\ 4 \end{array} \begin{array}{c} \text{bowl} \\ \text{cup} \end{array}$$

Margalida Fiol

L'agulla de sargir

Hi havia una vegada una agulla de sargir tan fina i punxeguda, que es creia ser una agulla de cosir.

-Fixeu-vos en el que feu i manegeu-me amb cura -deia als dits que la manejaven -. No em deixeu caure, que si caic a terra, les passareu negres per a trobar-me. Sóc tan fina!

-Anem, anem, que no n'hi ha per a tant! -van dir els dits subjectant-la pel cos. -Mireu, aquí arribo jo amb el meu seguici -va prosseguir l'agulla, arrossegant darrera seu un llarg fil, però sense nus.

Els dits van apuntar l'agulla a la sabatilla de la cuinera; el cuir de la part superior havia rebentat i es disposaven a cosir-lo.

-Quina feina més ordinària! -va exclamar l'agulla -. No és per a mi. Em trenco, em trenco! -i es va trencar-. No us ho he dit? -va sospirar la víctima-. Sóc massa fina!

-Ja no serveix per a res -van pensar els dits-; però van haver de seguir subjectant-la, mentre la cuinera li aplicava una gota de lacre a l'ull i després se la clavava a la pitrera de la brusa. Més tard l'agulla de sargir va caure a l'aigüera, en la que la cuinera estava rentant.

-Ara me'n vaig de viatge -va dir l'agulla -. Sempre que no em perdi!-. Però la qüestió és que es va perdre.

"Aquest món no està fet per a mi -va pensar, ja en el rierol del carrer. Sóc massa fina. Però tinc consciència del que valc, i això sempre és una petita satisfacció".

I va mantenir la seva actitud, sense perdre el bon humor.

Per sobre d'ella passaven surant tota classe d'objectes: encenalls, palles i trossos de diari. Com naveguen! -deia l'agulla-. Poc s'imaginien el que hi ha al fons! Jo estic aquí al fons i aquí segueixo clavada.

Un dia va anar a parar al seu costat un objecte que brillava tant, que l'agulla va pensar que potser seria un diamant; però en realitat era un casc de botella. I com brillava, l'agulla es va dirigir a ell, presentant-se com a agulla de cap de pit.

-Vostè ha de ser un diamant, veritat? -Bé ... sí, quelcom per l'estil.

I els dos van quedar convençuts que eren joies excepcionals, i es van embrancar en una conversa sobre com n'és de presumptuosa la gent.

-Saps? Jo vaig viure en l'estoig d'una senyoreta -va dir l'agulla de sargir-; era cuinera; tenia cinc dits a cada mà, però mai no he vist res tan vanitós com aquells cinc dits; i, no obstant, tota la seva missió consistia en sostenir-me, treure'm de l'estoig i tornar-me a ficar en ell.

-Brillaven potser?- va preguntar el casc de botella.

-Brillar? -va exclamar l'agulla-. No; però a orgullosos ningú els guanyava. Eren cinc germans, tots dits de naixement. Anaven sempre junts, la mar d'erts un al costat de l'altre, a pesar que cap era de la mateixa longitud.

El de més fora, es deia "Polze", era curt i gros, estava separat de la mà, i com només tenia una articulació en el dors, només podia fer una inclinació; però afirmava que si a un home li tallaven, quedava inútil per al servei militar.

Després venia l'"Índex", que es ficava en el dolç i en l'amarg, assenyallava el sol i la lluna i era el que estrenyia la ploma quan escrivien.

El "Llargarut" es mirava als altres des de dalt; l'"Anular" es passejava amb un cercol d'or al voltant del cos, i el menut "petit" no feia res, i de tot això estava molt content.

Tot era riure-se'n i vanagloriar-se'n. Per això vaig ser jo qui va caure en aquest abocador.

-Ara estem aquí, brillant -va dir el casc de botella. En el mateix moment va arribar més aigua al rierol, el va desbordar i se'n va endur el casc.

-Anem! A aquest l'han despatxat -va dir l'agulla-. Jo em quedo, sóc massa fina, però això és el meu orgull, i val la pena -. I va romandre altiva, sumida en els seus pensaments.

-De tan fina que sóc, quasi creuria que vaig nàixer d'un raig de sol. Tinc la impressió que el sol em busca sempre sota l'aigua. Sóc tan subtil, que ni el meu pare em troba. Si no se m'hagués trencat l'ull, crec que ploraria; però no, no és distingit plorar.

Un dia es van presentar diversos nois i es van posar a rebuscar en el rierol, darrere de claus vells, monedes petites i altres coses per l'estil. Era una distracció molt bruta, però ells es divertien d'allò més.

-Ai! -va exclamar un; s'havia punxat amb l'agulla de sargir-. Aquesta porca!

-Jo no sóc cap porca, sinó una senyoreta! -va protestar l'agulla; però ningú la va sentir. El lacre s'havia després, i el metall estava ennegrit; però el negre fa més esvelt, per la qual cosa l'agulla es va creure encara més fina que abans.

-Aquí ve surant una closca d'ou! -van cridar els xiquets, i van clavar en ella l'agulla.

-Negra sobre fons blanc -va observar aquesta-. Què bé m'escau! Sóc ben visible. Sempre que no em maregi, ni vomiti! -. Però no es va marejar ni va vomitar.

-És una gran cosa contra el mareig tenir estómac d'acer. En això sí que estic per sobre del altres. Em sento com si res. Quan més fina és una, més resisteix.

-Crac! -va exclamar la closca, en sentir-se xafada per la roda d'un carro.

-Uf, com pesa! -va afegir l'agulla-. Ara sí que em marejo. Em trenco, em trenco!-. Però no es va trencar, a pesar d'haver estat atropellada per un carro. Va quedar a terra, i, si fos per mi, pot seguir allà molts anys.

*Joieria
Femenias*

*lletes de noces
objectes de regal*

Borja Pasqual, 8 - Sant Llorenç

Ressaca d'estiu

Pau Quina

Passades les vacances ja tornam estar en el dia a dia (en el nostre cas en el mes a mes) de la revista. Però la veritat, per Flor de Card això d'estar tot l'agost sense escriure és un luxe massa gros perquè després s'acumulen les notícies d'aquest mes de festes i esbarjos, més les del setembre i, clar, això produeix un overbooking mal de pair. Almenys jo m'he vist obligat a partir la meva secció en diferents apartats per així abastar tots els temes destacats, encara que sigui a mode d'espipellada.

1. La presentació del llibre dels malnoms de Sant Llorenç. Em podeu acusar d'egocèntric però no puc deixar de comentar aquest dia tan especial per a mi (no present un llibre cada dos per tres precisament). Primer de tot vull agrair l'assistència de tota la gent que va venir, que va ser molta i, la veritat, no me n'esperava tanta (la biblioteca ens va quedar petita). Després, també donar les gràcies a tota la gent que ja ha comprat el llibre i que el comprarà, ja que també s'han superat totes les previsions en aquest aspecte (duim uns 220 exemplars venuts més o manco).

Pel que fa a la presentació en si, la cosa va anar bastant bé. Primer el batle, a la seva manera, va presentar l'acte, i després en Guillem de sa Bogura (un expert en aquestes situacions) va fer una presentació realment curiosa, plena d'anècdotes més que interessants. Després jo, a pesar dels nervis inicials, vaig finalitzar l'acte així com vaig poder. No sé si ho vaig fer bé però almenys la gent va riure un parell de vegades i això avui en dia ja és molt. I això que no sóc cap dominador de la comicitat ni res per l'estil, però a base d'equivocar-me la gent anava rient de cada vegada més. I és que ja m'ho va dir aquell moro que tenia mala lletra (sí aquell mateix de la cançó d'Antònia Font): "Mira, tu si no tens gràcia i vols fer riure a la gent basta que t'equivoquis i ja veuràs com riuen", i efectivament va funcionar.

Per acabar hi va haver un poc de refresc preparat per l'Ajuntament i llavors a firmar llibres s'ha dit. Mai m'hagués imaginat que hauria de firmar tants d'exemplars. Escolomades tu, es braç

me va arribar a fer mal i tot, i de tant en tant alçava la vista i la cua no arribava mai a la seva fi. No sé encara com ho fan aquest famosos idolatrats quan van al Corte Inglés a firmar centenars de llibres, com el senyor Asni, Aznar en castellà (sí és mal de creure però aquí a Mallorca tenim aquest individu com a ídol). Segur que van al gimnàs sinó no té explicació.

Com a darrera cosa també vull destacar que la meva presentació va tenir molt de mèrit. No pel fet que fos bona o dolenta, sinó perquè vaig aconseguir reunir dins una mateixa sala el sector intel·lectual del poble amb el sector del futbol. I no és tothom no...

2. Les festes de Sant Llorenç. Enguany teníem unes festes ben rares. Segurament va ajudar el fet que destituïssin el regidor de Festes un mes abans de començar-les. Ells sabran per què ho van fer, però mira que hi ha mesos per llevar-lo... idò no, un meset abans. I clar llavors vénen les presses per fer les coses, el temps se't tira al damunt i, com no, tots els grups de música amb cert ressò ja estan contractats. Finalment què va passar? Van dur Hevia (que no dic que sigui dolent, però fa una música per ser escoltada més a l'auditori que no a la plaça en plenes festes), un concert de rock català (que al final va ser només balear per culpa dels Pets, que a pesar d'haver-se compromès a tocar només a Sant Llorenç, al final la seva vanitat els va guanyar i també tocaren a la Plaça de Toros de Palma) i el millor de tots: Horris Kamoi. Jo crec que l'Ajuntament hauria de fer una pensament. Els darrers anys han duit grups que jo els dic mitgelis, és a dir que són famosos però per una raó o altra no són capaços d'omplir la plaça. Són els casos d'Hevia, Còmplices, Pastora, Mojinos Ecosidos... que costen un coió de sa cara (i això que estam endeutats) i al final duen tanta gent com els grups de revetla mallorquina, tipus Horris Kamoi o Tumbet de Solfa, que, per més inri, costen el doble menys. Si realment es volen gastar dobles amb grups nacionals, que duguin valors segurs que omplin la plaça i no grups del

caramull. Per exemple ara per ara en el panorama musical nacional alguns dels grups que te garanteixen l'èxit són: Amaral, Bebe, Joaquín Sabina, El Canto del Loco, Hombres G, Enrique Bunbury... (i que consti que quasi cap d'aquests grups són del meu gust, només estic parlant des d'un punt de vista comercial).

Com cada any hi va haver festa a sa plaça i a sa Verga. Però amb una diferència: enguany a sa Verga em vaig sentir major. El meu dilema és que no sé si vaig tenir aquesta sensació perquè ara els joves surten de nit més a unes edats més primerenques o si som jo que sense adonar-me'n m'estic fent vell.

Ah i que no se m'oblidi, a part de la gent de sempre (adolescents amb ganes de marxa, casats desbaratats, els fixos de sa barra, els quatre que sempre cerquen fer-ne alguna, pares que reviu una segona joventut...) m'han dit que per ses festes es passejava un actor pornogràfic. Rokos i Fredy crec que l'anomenava la gent.

3. El Cardassar. N'hi ha que no ho admeten (Tolo no t'enfadis) però per mi que el Cardassar està travessant una petita crisi, no m'atreviria a dir esportiva, però sí de resultats. O així es desprèn del fet que en tota la pretemporada i tres partits que ja duim de Lliga no hagi estat capaç de guanyar ni un partit (i això que durant l'estiu va jugar més d'un duel amb equips que militen en categories inferiors). Dir que ara el Madrid i el Barça estan en crisi per haver perdut dos o tres partits potser sigui fer coió però quan els mesos passen ja és hora de mirar miam què passa. I com en el cas dels drogaaddictes, la primera passa per recuperar-se és reconèixer el fet i a partir d'aquí mirar de solucionar-lo. Així que des d'aquí, com a seguidor llunyà de l'equip que sóc (la meua feina en el diari no em deixa veure cap partit, no només del Cardassar sinó que de qualsevol equip, jugui a Primera o a Tercera), desitjo sort al Cardassar perquè es recuperi aviat. És ara quan jugadors i directiva han de demostrar la seva vàlua i no quan les coses pinten bé. Sort al·lots, segur que sortiu endavant.

Hi ha periodistes que saben fer-los més bé sa pilota que es nostro President. Hi ha que veure quin trajes que mos fan enguany, i això que acabam de començar sa lliga ... Ferriolense, Pla de na Tesa, Badia, Son Ferrer, Penya Arrabal .... començam bé sa temporada, just igual que com l'acabàrem i això que diuen que ets arbits no s'equivocan mai... racoranta reputes si s'arriben a equivocar...

El pacte social: d'Ockham a Humen

Crom el Nòrdic

Guillem d'Ockham

Penso que l'ideòleg més influent, creatiu i crític de l'escolàstica fou Guillem d'Ockham, i donaré una raó de pes: ben fàcil, és en bastants aspectes el primer empirista i nominalista de la història, ajudà a superar la ja obsoleta doctrina de l'escolàstica i obligà a replantejar-se de nou els problemes de la metafísica. Molts pensen que fou Descartes qui realment trencà amb l'escolàstica i la seva anacrònica filosofia, i diré que realment a partir de Descartes l'escolàstica fou definitivament superada, però fou l'occamisme qui començà a trencar amb el passat.

Guillem d'Ockham neix naturalment a Ockham (Anglaterra). Aviat és acusat d'heretgia; les seves tesis progressistes, especialment la seva proclama de l'absoluta pobresa de Crist (que, segons ell, es veuria realitzada quan el Papa renunciés al poder i als luxes), així com la seva defensa de la llibertat de l'individu i la seva concepció democràtica de l'església, sonaren escandalosos a la retrògrada societat del seu temps. Abans de la mort, Ockham demanà el perdó a l'església, cosa que no sabem si li ho concediren a temps.

El punt de partida principal d'Ockham és l'omnipotència divina, que el nostre franciscà resalta al màxim. Déu ha creat la realitat per motius que no podem comprendre, però que en tot cas no foren necessaris. Déu no ha creat el món per cenyir-se a un pla preestablert, a un "model perfecte", sinó perquè sí. Tant déu podria haver creat el món tal com és, com d'una altra manera. De tal manera, que podem entendre com és el món, no perquè déu l'ha creat així. El gegantesc esforç de l'escolàstica per crear una infinitat de conceptes, així, entra repentinament en bancarota.

Senzillament, ens trobem davant un univers casual i imperfecte, no regit per cap necessitat, i en el que déu no té la necessitat de fer el bé: senzillament déu fa el bé perquè vol, i no hi hauria cap raó perquè no deixes de fer-lo.

Per tal de negar tota la gegantesca metafísica aristotèlica, Ockham creu que els universals ("humanitat" o "gos", per exemple) no existeixen i només són idees a la ment. El que assimila "home" tant a Joan com a Martí són les semblances que posseeixen, no perquè tinguin una essència en comú. Així doncs, Ockham té tant poc "esperit metafísic" com Diògenes el cínic (aquest últim parodià tant la doctrina de les formes de Plató com l'absència del moviment de Parmènides). No obstant, la crítica d'Ockham fou molt útil per a desbaratar l'escolàstica i donar un fonament filosòfic precursor de la ciència moderna. Però Ockham no vol destruir el sentiment cristià, sinó donar-li una nova visió, i aconseguir que el cristianisme es fonamenti sobre el seu originari criteri de veritat (o sigui, la fe) més que sobre creences filosòfiques. No obstant, els seguidors d'Ockham no portaren l'occamisme cap a una visió irracionalista i mística de la vida, sinó a una nova forma d'entendre el món.

Maquiavel

Contràriament a la meravellosa visió mística que oferí la Utopia cristiana de Tomàs Moro, Maquiavel trepitja violentament de peus a terra. Alguns títols dels capítols més sucosos de Maquiavel ens donaran una ullada de la seva visió de la política: "D'aquells que han arribat al principat a través del crim", "D'aquelles coses per les quals els homes, i especialment els prínceps, són lloats o vituperats", "De la crueltat i la compassió i de si és millor ser estimat que temut, o bé al contrari", "De com els prínceps han de mantenir la paraula donada", etc.

Al igual que Ockham deslligà la metafísica de la influència de l'escolàstica, Maquiavel creà la ciència política moderna (oposant-se a conceptes teo-

cràtics i monàrquics). "El príncep" és prèss com l'obra cabdal del pensament de Maquiavel, malgrat que en els "Discursos de Tit Livi" hi hagi propostes força diferents. Ma-

quiavel proposa el poder absolut d'un príncep dèspota, decidit, sense escrúpols, de doble moral. Les armes del príncep són: les tortures, que aplicarà amb rapidesa i radicalment; la desinformació i la mentida; la subordinació de l'església a la utilitat de l'estat; etc. Per a Plató, el governant ha de posseir la virtut, i si cal cometre crims a favor d'ella, però mai separar-se de la "tasca virtuosa". Per a Maquiavel, en canvi, el príncep no ha d'estar subjecte a cap transcendentalisme: l'únic límit que ha de tenir és la seva ambició i les seves possibilitats. I, si cal, adaptarà qualsevol cop de sort als seus ideals. Això sí, la virtut no la tindrà, però adaptarà els seus arguments per tal de semblar que la tingui.

Realment, si hem de buscar algun precursor moral i filosòfic a les idees de Maquiavel, serien les d'alguns membres de la sofística: Adimant, Crities, Transímac, potser Gòrgies.

Però hi ha un aspecte en el qual Maquiavel sí és un defensor de les teories del pacte social: en la seva antiteocràcia. Des de Constantí, l'església cristiana havia predominat amb molta força en el poder, però Maquiavel fou dels primers que més rotundament atacà la unió església-estat: el cristianisme està bé per domesticar els ànims de la massa, de la plebe per dir-ho així, però que no passi d'aquí i, sobretot, que el governant no s'apliqui a sí mateix els principis més d'esquerra de Jesús, per més que públicament afirmi el contrari. En realitat, Maquiavel, com tots els que proposen la tirania com a solució de govern, no tenia cap fe en la bondat de l'home i tot en el maquiavelisme depen

de l'egoisme de l'home: la llei del més fort: el fort menja i el dèbil és menjat. Doncs, per a Maquiavel, els sentiments estan per ajudar la raó i res més: la freda racionalitat ajudaria, creia ingenuament Maquiavel, a fer treure Itàlia de la difícil situació en què es trobava. (Segons alguns, "el príncep" era una obra totalment dedicada a intentar la revitalització d'Itàlia, tan expoliada per mans estrangeres).

També és interessant donar una ullada a "la segona visió de Maquiavel", la continguda en els "Discursos". En ells el pessimisme desapareix, apareix la fe en el sistema republicà de govern, Maquiavel arriba a afirmar que en un estat lliure i independent "la llibertat individual i l'autogovern arribarien a ésser majors". La llàstima és que la seva obra que més hagi passat a la posteritat sigui precisament "el príncep", al qual poques coses serien útils al catalanisme excepte la subordinació de l'església a l'estat.

Empirisme i racionalisme: alguns apunts

De Maquiavel saltem dos segles més endavant. Les dues filosofies principals del segle XVII-XVIII foren l'empirisme i el racionalisme. Les visions especulatives i epistemològiques de la vida que en donen tenen interès des d'un punt de vista filosòfic, però ara ens interessa més l'ètica i la política. Com que els filòsofs d'aquella època, excepte Hume, s'interessaren poc pel tema, donaré uns apunts apart.

Descartes, "pare de la filosofia moderna", ha passat a la història especialment per la seva frase "penso, doncs existexo" (d'ésser realment "penso, després existeixo", Descartes afirmaria que el pensar és anteriorment temporalment a l'existir, el qual seria absurd; en realitat, la frase sencera seria: "penso, i del pensar es dedueix que existeixo"). Tot i les persecucions que rep la figura de Descartes, i àdhuc el seu aparent heliocentrisme, Descartes dona proves de l'existència de déu i fa us de l'escepticisme bàsicament per a refutar-lo. Referent a les passions, Descartes es troba prop sobretot de la serenitat moral dels estoics del període mig: en

el cos es troben les passions (alegria, desig, amor); aquestes passions no són dolentes per sí mateixes, però com que dirigeixen l'home d'una forma semialeatòria, aquest ha de controlar-les i guiar-se per la raó i l'experiència. Així doncs, l'ideal de l'home savi és la raó i la prudència. La moral de Descartes és senzilla: obeir les lleis i les costums del propi país, seguir opinions moderades, evitar excessos, ésser ferm, aprendre a controlar-se a un mateix abans de deixar-se endur pel desig de canviar les coses i, finalment, esforçar-se per ésser racional. Com es veu, doncs, ésser cartesà no seria tant difícil...

Spinoza fou possiblement el seguidor directe de Descartes més influent. No és ara el moment per centrar-nos en aspectes filosòfics o especulatiu del seu pensament (no n'és lloc un weblogo català), sinó ètics i polítics. L'home, per a Spinoza, és un ésser l'existència del qual està subordinada a déu i, a part, a les passions. El desig és una de les passions més poderoses (especialment el desig irracional). Àdhuc Spinoza diu que les coses bones són bones perquè són desitjades, o sigui, si no existís ni el desig ni la necessitat tant donaria una cosa com l'altra. Segons Spinoza, el millor antídoto contra les passions és el coneixement, és a dir, la vida intel·lectual i aplicar-se unes normes intel·lectuals precises. Les passions són idees poc clares, de forma que, sota la llum de la raó, tota passió desapareix. Per exemple, si un se sent ofès per una bufetada rebuda, quan entengui que qui l'ha pegat se sentí arrossegat per una passió més forta que ell mateix, o sigui, qui l'abofetejà no era lliure de no pegarlo, la ira per la bufetada esdevindrà una idea clara. (La impressió que la raó humana és prou forta com per vèncer qualsevol emoció és molt exagerada, però algunes persones de moral com Spinoza o els estoics la necessiten afer-

rissadament). Així doncs, l'home, que ha dissolt les passions mitjançant la raó, obtindrà l'amor a déu i a la intel·ligència ("amor dei intellectualis").

Una pregunta interessant que fer-nos seria com era Spinoza, aquest aferrissat enemic de les passions, en la vida real. Era un home tancat a la seva pròpia presó de l'intel·lecte, però que feia llepades als barrots de tant en tant. Home declarat "persona non grata" per tots els estaments religiosos, persona tranquil·la i amable, tenia certa passió pel sadisme (es diu que a vegades agafava mosques amb la mà i les apropiava a la teranyina per veure com passava "allò inevitable", és a dir que l'aranya es mengés la mosca). Se li atribueix l'ocurrència que la gelosia augmenta quan hom s'imagina els genitals i secrecions de qui posseeix a la persona estimada. També Spinoza descrivia les passions com "línies i corbes" (hom suposa que amb intencionalitat filosòfica i no sexual). Per últim, es diu que la professora del seu mestre de matemàtiques no el volgué a ell sinó a un altre, i no sabem si aquest disgust fou bàsic a l'hora de crear la seva filosofia.

Un últim apunt sobre Spinoza. El seu determinisme és quasi un neo-estoïcisme i sembla que d'ell se'n dedueixi un conformisme polític, però no és així. Com en

Hobbes, Spinoza parteix d'un estat prepolític en el que els homes eren salvatges i d'ell enten que els homes feren un pacte social. No obstant, Spinoza creu que la llibertat, tant d'expressió com interior, és necessària, i així el nostre cartesà defensa la democràcia. (Spinoza cau, a vegades, prop de definir el pacte social per filiació més que per "manament diví").

L'E.L.A. en el microscopi de la paraula El desenvolupament de la beina de mielina

Miquel Jordan i Ronsano

Aquest article se'l dedic amb tot el respecte al Sr. Jaume Salom, un home de cor melòman i esportiu, del qual tots recordam els seus temps com a futbolista de l'equip San Javier de Palma, i que avui en dia està disputant un partit decisiu: el que l'enfronta a l'E.L.A. Però estic segur que amb el recolzament dels seus fills i l'amor de la seva esposa, la Sra. Isabel Monterroso, assolirà la victòria més important de la seva carrera: la victòria de la vida.

Com ja hem comprovat en els capítols precedents, la beina de mielina és de gran importància en la funció de la motoneurona; és per això que avui ens ficarem dins el seu desenvolupament, el que ens permetrà conèixer millor l'estructura de les seves laminetes.

Per començar trobem que la nostra vella amiga la cèl·lula de Schwann (A-1) forma un séc en el que s'enfonsa l'axó (a-2). Aquest séc es va fent progressivament més pregon, fins que les seves voreres arriben a contactar entre elles mateixes, originant així una doble membrana anomenada mesaxó (a-3).

El mesaxó s'enrodella en reganyol tot al rodó de l'axó, fet que es produeix, segons els neuròlegs, per un desplaçament actiu de la cèl·lula de Schwann al voltant de l'esmentat llargurut perllongament de la motoneurona.

La denominació mesaxó està composta per dues paraules: *mes* i *axó*, essent el mot *mes* una forma prefixada del grec *mésos*, que vol dir al mig, mitjà, amb la qual cosa tenim que mesaxó fa referència a la seva localització al bell mig de l'axó. També trobem que el terme mesaxó està inspirat en el de mesenterí, doncs igual que aquest replec peritoneal que fixa les diferents porcions de l'intestí, amb vasos i nervis a les parets abdominals, el mesaxó té una funció força similar en l'apèndix de la motoneurona.

La membrana de la cèl·lula de Schwann consisteix, com a membrana elemental, en dues capes proteiques, una externa i una altra interna, separades per una banda intermèdia de característiques lipídiques.

Aquestes dues capes quan es fusionen en formen una d'intermèdia (A-4) i de la unió brolla una lamineta mielínica de cinc revestiments.

Quan l'enrotllament va progressant en la cèl·lula de Schwann també contacten les bandes de proteïnes internes resultants de la fusió de línies principals (A-5).

Al final del procés persisteixen dues laminets, una aïllada en la proximitat de l'axó, denominada mesaxó intern (A-6) i una altra que uneix el conjunt de les laminets amb la membrana cel·lular que nom mesaxó extern (A-7).

Per la seva part els axons de les fibres nervioses amielíniques (A-8) també estan embolcallades per cèl·lules de Schwann, com les mielíniques, però amb la diferència de què cada una d'elles té varis axons. Les voreres d'aquestes dobles membranes poden aproximar-se per formar mesaxons, però mai succeeix en ells una fusió del citat diafragma.

Hi ha que dir també que les beines de mielina que rodegen els axons centrals (B), com és el cas de les neurones motores, mostren unes diferències essencials en comparació, amb les beines dels nervis perifèrics, doncs mentres en les primeres les cèl·lules de Schwann mielinitzen un sol axó -és a dir, formen una substància blanca (mielina) necessària per recobrir-lo-, en les segones

és produïda per l'oligodendrocit (B-9), que és la cèl·lula glial encarregada de mielinitzar no a un, sinó a varis axons, que posteriorment es comunica amb els internodi mitjançant ponts citoplasmàtics.

Cal esmentar que els internodis són els espais compresos entre els nodes, que són protuberàncies generalment un poc més dures que el teixit on es troben.

Per la seva part el pont citoplasmàtic és la porció de la cèl·lula que s'estén des de l'embolcall nuclear fins a la membrana plasmàtica -d'aquí li ve el nom-, i la seva constitució és fonamentalment aigua barrejada amb substàncies químiques i orgàniques necessàries per la fisiologia cel·lular.

Ara bé, si els espais compresos entre els nodes s'estenguessin, l'oligodendrocit passaria pels internodis de la forma en què apareix en el mage superior de la figura C, en contraposició de com ho faria normalment, que seria el que mostra la mateixa figura C en la seva part inferior. Encara avui en dia és poc conegut el mecanisme pel qual es desenvolupa la mielinització central.

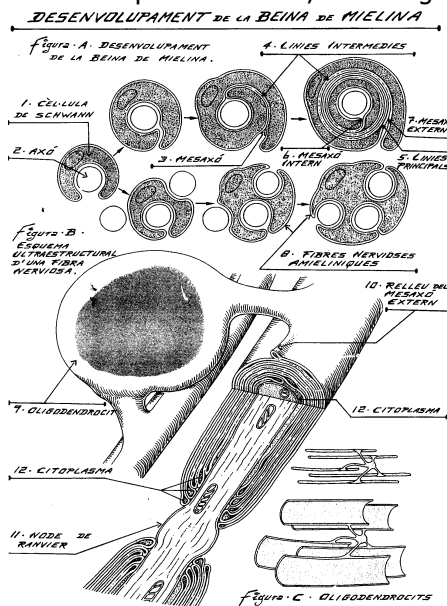
A partir dels ponts citoplasmàtics el mesaxó extern forma un relleu (B-10); d'altra banda les laminetes mielíniques acaben en el nivell del node de Ranvier (B-11) i les seves línies principals denses s'epandeixen per poder albergar el citoplasma (B-12).

Si fèssim un tall longitudinal podríem observar com la lamineta més interna acaba en primer lloc, mentres que la més externa cobreix totes les altres, contactant d'aquesta forma amb el començament del node de Ranvier.

Com veuen, amics, la beina de mielina no és tan sols el recobriments de l'axó, sinó que en el seu interior transcorre una gran i increïble activitat.

L'ÚLTIMA PARAULA LA TÉ NA CATY

"Vull que l'Associació Balear d'Esclerosi Lateral Amiotròfica sigui una família d'amics, on els malalts puguin sentir-s'hi acollits i estimats".

Jaumet: Bé al·lots, s'han acabat ses vacances, sa calor i es veure nines amb poca roba; per tant, ara que no hi ha excuses hem de treure es màxim. Qui comença?

Julia: Com que sa meua història està un poc fora de contexte, seguiré parlant d'es malalts de sa feina. Pareix que es malalts de sa feina són víctimes, però només des seu complexe d'inferioritat, perquè així no tenen perquè justificar es seu mal humor i es seu cansament a s'hora d'ajudar a sa casa. És sa seva tàctica perquè ningú els demani ajuda per cuidar es nins o es majors, com també per fugir d'actes socials com festes, funerals i altres. Bé es més llarg però seguire més endavant.

Tomeu: Jo també parlaré de lo meu. Avui toca estudiar en Raul. Abans era es més llest de s'escola, estant dins ses àrees i marcant gols impossibles gràcies a sa seva vivó; en aquests moments es més generós que viu i ha consentit que el fessin enrera dins es camp; si a això li afegim sa quantitat de partits que fa mig lesionant degut an es seu compromís no s'ha de trobar rar com molts de pics, maldament sigui es més lluitador, en acabar es partit ha estat un des més dèbils de s'equip. Ara han fitxat en Baptista i en Robihno; on jugarà en Raul. Tornarem disfrutar des seu sebre estar dins ses àrees? S'haurà acabat en Raul o se n'haurà del Marid per tornar esser ell?

Xesc: Jo com veig que tothom va a lo seu i jo també hi aniré. Ara vos contaré una conversa tenguda amb un senyor considerat un des més intel·ligents de s'Illa. Jo li vaig demanar: a sa reencarnació en què voldries reencarnar-te? I em va contestar: si hi ha reencarnació, m'agradaria reencarnar-me en una gadella rabiosa i estar tota sa vida aferrada an es coions d'en Bush; per

ventura n'hi hauria qualcun que voldria ésser una cosa més grossa i aferrar-se an es mateix lloc.

Jaumet: Es pardal tu, pareix com si de tot lo dolent del món en tengués sa culpa en Bush.

Xesc: No, som molts es que tenen sa culpa: es Gran Kapital, es talibans, en Blair, aquell d'es bigotet i tots ets incapaces de solucionar ses seves diferències parlant i utilitzen sa força per fer-se escoltar.

Ramon: Mirau si hi està malament sa Terra que un dia d'un altre planeta mos enviaren una expedició per veure si era possible sa convivència amb noltros...

Mariano: No comencis tu amb sos teus rollos de marcianos. No te pareix que és millor pensar que si sa segona cosa que se pot fer en sa boca és riure, quina deu esser sa primera?

Ramon: Ja m'has tallat. Diguem quina és sa primera almanco?

Mariano: Posau-hi imaginació i que cada qual pensi lo més agradós per ell fet en tot es conjunt de sa boca.

Ramon: Gràcies, ara deixa'm seguir. Ets extraterrestres vengueren primer a Espanya i se trobaren sa festa de san Fermín, llavonnes amb totes ses festes que maltracten ets animals i després sa *tomatina* i altres similars. Deixaren Espanya i visitaren sa resta del món on se trobaren amb guerres, fam, injustícies, etc. etc. Tornaren a ca seva i passaren es parte a sa seva direcció i deia: No interessa, estan tots locos.

Julia: Voltros feis bromes de

marcianos an en Ramon, però i si fos ver que hi ha habitants a altres móns perquè no és molt estrany es color diferenciat a cada continent de sa gent? No ho diu l'Església i Déu no mos va fer semblants a Ell? I es misteris sense resoldre a s'Illa de Pascua? I es Machu-Pichu, i ses Piràmides i molts d'altres que aquí no hi caben? De vegades em fa pensar que tot això pot haver estat fet per unes races superiors.

Mariano: No me fareu creure que creis amb aquestes beneïtures, jo no llegesc com voltros, però sé es motius des diferents colors: es per sa temperatura des sol i també des menjar.

Ramon: I un ou! Fa més de quatre-cents anys que hi ha negres per tot Amèrica i ni en es Nord, ni en es Sud, ni en es Centre n'hi ha hagut cap mai que hagi tornat blanc, només en Michael Jackson i a base de química.

Jaumet: Bé, hem entrat dins un tema molt interesant, a sa pròxima podrem seguir, però per anit ja n'hi ha prou. Mariano en lo feiner que has estat avui, esper que encara et quedin forces per fer sa teva contarella.

Mariano: Bé, això era un viatjant de roba interior de dona jove, que solia passar visita an es seus clients un pic cada quinze dies. Un vespre, estant ja ajegut i dormint en es costat de sa seva dona, ella pega un crit somiant que el despert: -Criden a sa porta- diu ella; -Es meu homo! Ell, mig adormisat, li diu: -No te preocupis, jo m'amagaré dins sa gelera-.

Joan Roig

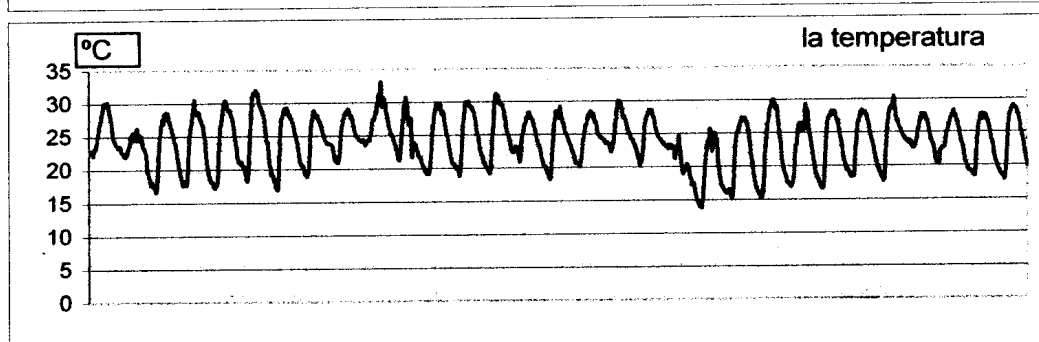
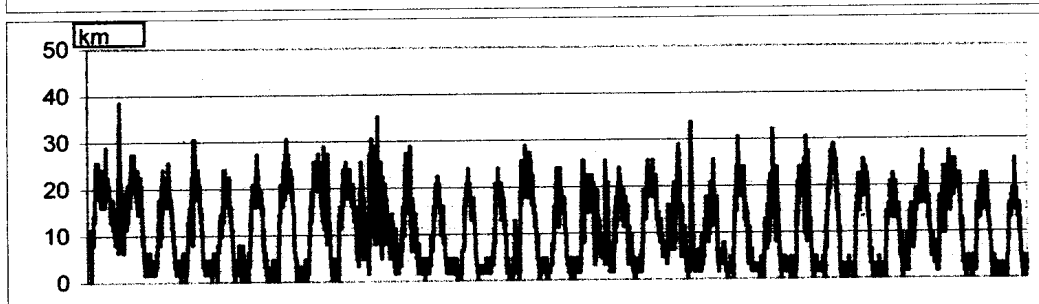
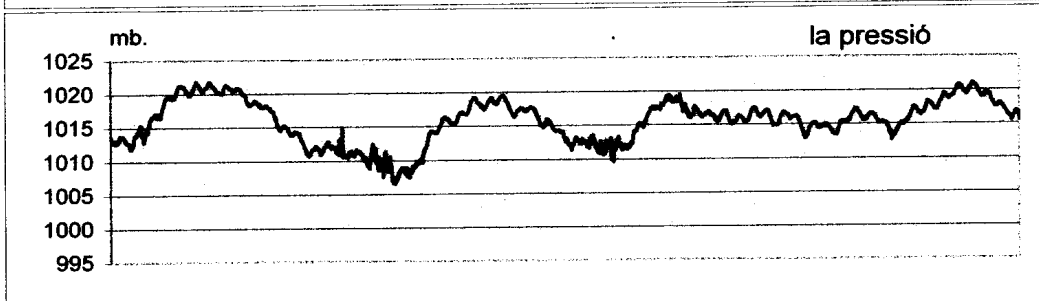
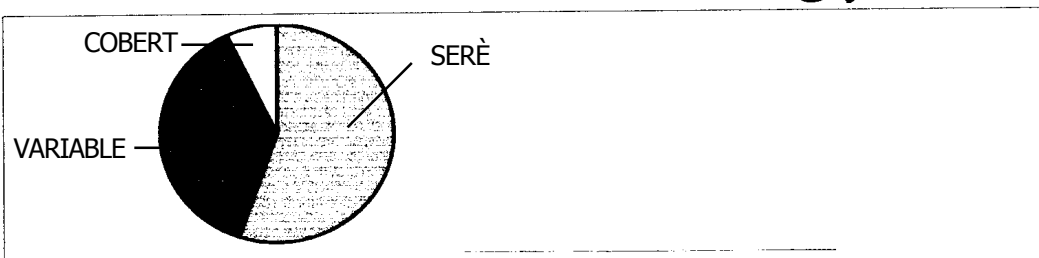
FONTANERIA

JOAN MIQUEL

C/ Verge Trobada, 46. - Mobil 636089861
07530 SANT LLORENÇ

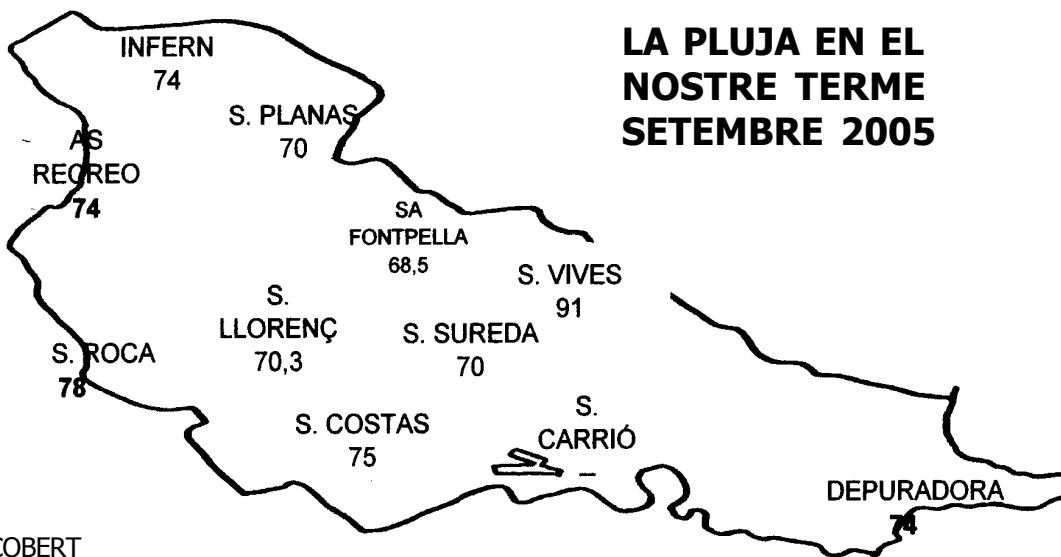

CEL SERÈ 16 días	
CEL VARI 11 días	
CEL BEN COBERT 2	
HA FET GRANIS 1 VEGADE	
TRONADES 2	
GELADES 0	
PLUJA ACUMULADA l/m2	
DIRECCIÓ DOMINANT DEL VENT: xeloc	
VEL. MÁX DEL VENT, A S. LLORENÇ	38,6 kms./ hora
VEL. MÁX DEL VENT A S. FONTELLA	46,3 kms./ hora
RECORREGUT DEL VENT EN UN MES	3571 Kms.
BOIRADES 0	
TEMPER. MÀXIMA 34,0°C	
TEMPER. MITJA 24,0°C	
TEMPER. MÍNIMA 12,2°C	

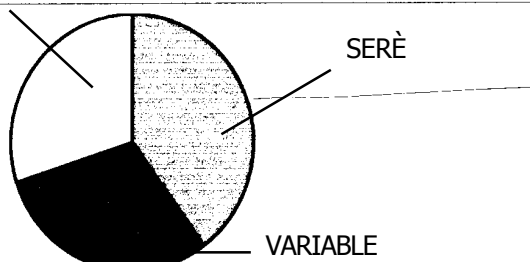

CEL SERÈ 12 días	
CEL VARI 9 días	
CEL BEN COBERT 9	
HA FET GRANIS 0 VEGADE	
TRONADES 6	
GELADES 0	
PLUJA ACUMULADA 237 l/m2	
DIRECCIÓ DOMINANT DEL VENT: ponent	
VEL. MÁX DEL VENT. A S. LLORENÇ	41,8 kms./ hora
VEL. MÁX DEL VENT A S. FONTELLA	46,3 kms./ hora
RECORREGUT DEL VENT EN UN MES	2736 Kms.
BOIRADES 1	
TEMPER. MÀXIMA 32,0°C	
TEMPER. MITJA 21,4°C	
TEMPER. MÍNIMA 11,7°C	

LA PLUJA EN EL NOSTRE TERME SETEMBRE 2005

COBERT

Comentari

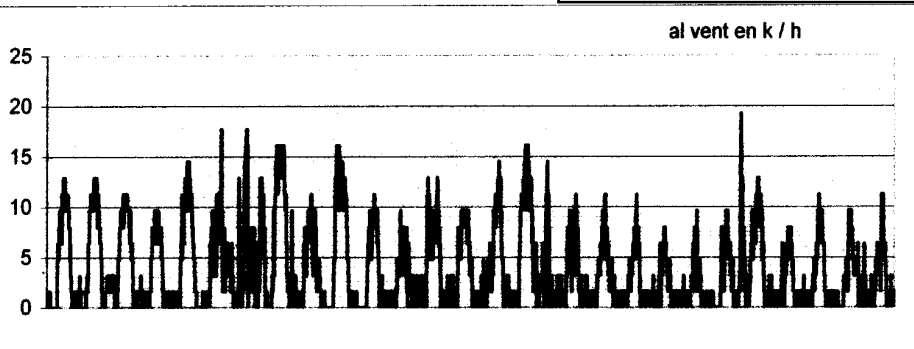
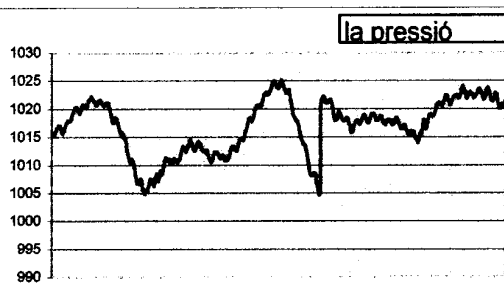
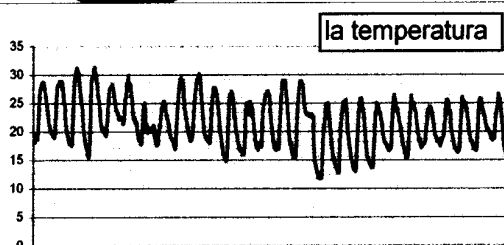
Sense necessitat de recórrer a sa base de dades, podem dir que s'estiu que deixam darrere no haurà estat des més mals de sofrir, sinó més aviat suau.

I ara ses pluges, per començar s'any agrícola, també duen un ritme que si fa no fa se pot qualificar de normal, parlant sempre amb vocabulari i valor pagès.

I parlant de s'any agrícola, que va acar dia 31 d'agost (2004-2005), se va fer s'anyada a Sant Llorenç amb 509 l/m²

Xesc

Ja els m'han fotut!

L'amo en Joan és un vellet eixerit, aferrat a la vida i a les tradicions camperoles. Per això, després de Sant Llorenç i des de fa vuitanta-nou anys -temps enrra ens nounats, en una senalla, acompanyaven les mares en les feines del camp- comença a arregar els fruits dels arbres, primer espolçar i aixecar ametles i després les garroves, en cada cas amb alternança, segons classe i necessitat d'alguns poals de figues per als porcs.

Enguany, atenent tant el preu de les garroves, com l'endarreïment parcial de l'anyada de les ametles (*enguany no han perdut gens sa fuia encara!*) va optar per canviar l'ordre i va començar a collir les garroves.

Ho feia amb punts i amb bones, aplicant la coneguda fórmula pagesa del "fora fues i sense parar". La capacitat de decisió sobre la feina que hom vol fer: si la vol fer ara o més tard, si la vol fer o no la vol fer, o si la vol fer d'una manera o altra és, potser, un important valor en situació de degradació. Resulta obvi que, ara i aquí, de forma generalitzada i de cada dia, som una mica més jornalers. Potser de luxe, però el cap i a la fi jornalers, en detriment d'aquell ancestral valor que, al llarg de la història ha provocats tantes lluites, guerres i morts, el de la llibertat.

Bé, deia que l'amo en Joan havia començat a collir les garroves, i al cap de pocs dies ja n'havia acabat un sementer: collides entregades i venudes! Essent així que, un dia a mitja tarda va encetar un altre bocí de terra que tenia just a la vora del camí, no gaire lluny del poble.

El sol ja era baix i en va collir dos saquets en comptes de tornar-hi el sendemà. Va deixar l'escaleta, la senalla i els

bastons sobre la soca d'un els garrovers. I els sacs?, els dos sacs que havia collits els deixà rera la soca just en la direcció inversa a la del camí.

Potser eren certes mesures inconscients, fetes d'eima, de respecte al camí -ja se sap que torrents i camins són mals veïns- i havia pensat "*així no se voran tant*". Cert és que ni deixà l'escaleta arrambada a la soca ni els sacs escampats.

Després de complir amb les rutines

habituals, tant laborals, com vitals, el sendemà tornà al bocí per continuar amb la tasca i qual no seria la seva sorpresa quan detectà la barrera oberta i l'absència dels dos sacs blancs plens de garroves: *ja els m'han fotut!... i sa senaia també!* De seguida detectà les ginyes del cotxe i la intuïció li va fer recórrer la successió dels fets: segurament era de vespre, algú havia mirat si veia senya de res, havia parat el cotxe, davallat, obert la barrera, havia tornat pujar, havia fet les trenta passes que hi ha de la barrera als sacs, potser sense aturar el motor ni apagar els llums havia

carregat i se n'havia anat.

I després de la sorpresa, la ràbia: "*cagondena salada!, m'han fotut ses garroves!*"

Amb certa manera un risc de que t'hi trobin per dos saquets de garroves valorats en 30 euros. Agosarat, no?. "*com que enguany van cares...*" s'hi podria afegir a manera de justificació. ***

Es conta aquesta historieta local, d'altra banda verídica, dels dos sacs de garroves, de la mateixa manera que s'hagués

pogut contar el cas de les ametles d'un altre l'amo en Joan, de les sobrassades de sa madona Francisca, de les altres ametles d'en Xesc o de les joies de madó Bet o les de sa madona Antònia,... sols per comentar casos que he sentit contar de primera mà en el reduït cercle de gent coneguda.

Resulta obvi que sempre hi ha hagut pispes, els petits robatoris no són cosa solament d'enguany. Fins i tot hi ha la definició d'una malaltia, la cleptomania: propensió patològica a robar, que atén part d'aquesta vella realitat.

Sense voler dir que els petits furts no mereixin una contarella, en aquest cas el petit conte pretén il·lustrar

la proposta d'una hipòtesi, que afecta altres aspectes de la vida en comunitat:

Hi ha proves evidents d'un increment, de forma constant i paulatina, **de la barra dels barruts** o si es vol d'una altra manera de cada dia hi ha proves més evidents de les faltes de respecte a la vida en comú.

En altres indrets -per exemple Barcelona- ja estan pensant amb mesures coercitives o si voleu, correctores. I aquí, què?